

Université de Perpignan **Via Domitia**

UNIVERSITAT DE PERPINYÀ **VIA DOMÍCIA** - IFCT

INSTITUT FRANCO-CATALÀ TRANSFRONTERER

ICRECS – Institut Català de Recerques en Ciències Socials

Sophie VIALADE

Dubertura e espeliment d'una escòla Calandreta

De l'escòla associativa a la classa cooperativa.

Tome 1 : memòria

Memòria de Master 2.

Mencion : Mestiers de l'Educacion e de la Formacion

Especialitat : Ensenhament Bilingue Immersiu

jos la direccio de D. Martina Camiade

Annada universitària 2012-2013

a Gaucelm, mon estela

Mercajaments :

A Martina Camiade, per aver acceptat d'èsser directritz d'aquel memòri ;

A Pèire Joan Laffitte e Olivier Francomme, per lors competéncias e lors disponibilitats cap a l'escritura del memòri e tot al long de las doas annadas de Master ;

A mos formators del centre Aprène e mos paissèls, Patrici Baccou, Maria-Pèira Vernhiéiras, Joan-Francés Albert, Sandra Mazet, Pascale Danilon, Brigitte Vicario, Jani Gibert que me faguèron interrogar las evidéncias ;

A Miriam Braç que me faguèt fisança en me balhant mon primièr pòste a Mureth e lo projècte de dubertura de l'escola ;

Als parents e associatius que permetèron la dubertura de l'escola ;

A las pichonas escolanas : Louella, Héloïse, Maïna, Lily, Emy e Marysol qu'an començar de traçar lo camin ;

A mas collègas Magali, Sandrina, Carolina, Alina per lor sosten dins e fòra la formacion ;

A ma familia e mos amics per lor escota e lors encoratjaments ;

A Florenç, Pyrène e Serdane qu'aimi de tot mon còr.

Mots-claus

Etablissement, Calandreta, création, pédagogie institutionnelle, Freinet, immersion.

Resumit

Après plus de 2 ans de remplacements dans des écoles Calandretas, j'ai suivi la formation au sein du centre Aprene de Béziers. Durant cette année, j'ai pu m'approprier les principes pédagogiques et rencontrer de nombreux collègues. Quand la présidente de la fédération m'a contactée et proposé de prendre en charge le poste dans une école à créer, j'ai décidé de relever le défi, consciente des difficultés qui allaient émailler le parcours.

Mais comment faire ? Sur quel document s'appuyer autre que la Charte des Calandretas ? C'est ainsi que j'ai pu constater que nombre de Calandretas s'étaient créées mais qu'aucun document ne faisait état du déroulement de cette création. Il fallait qu'il y en ait un.

Ayant, en 2011, participé à l'ouverture de la Calandreta Del País Sud Tolosan, il m'a semblé intéressant de mettre en mots la création et le développement de cette école. La problématique fondamentale est de faire naître quelque chose là où il n'y a rien : un établissement scolaire et une classe avec des élèves qui n'ont aucun vécu scolaire. Tout est à bâtir et je serai à la fois enseignante et chef d'établissement : je devrai tenir un rôle pédagogique et un rôle administratif.

Nous essaierons de répondre à plusieurs questions. Comment naît une école Calandreta ? Comment le projet d'école permet la reconnaissance de l'institution par les « utilisateurs » et par l'extérieur ? Comment naît un groupe classe ?

Avant de développer tous les aspects cités ci-dessus, il convient de dégager les notions fondamentales de ce qu'est une école Calandreta.

L'école à créer est une école primaire, privée, laïque. Pour cela chacun de ces termes doit être défini :

- Une école primaire: ce premier degré d'enseignement comprend à la fois l'école maternelle et l'école élémentaire. Cet établissement devra remplir les missions de l'école. Il respectera les programmes de l'éducation Nationale. Il accueillera des enfants de 2 et 3 ans pour commencer. Puis ces élèves grandiront en même temps que l'effectif de l'école s'accroîtra.

- Une école privée : c'est une école hors contrat avec l'Education Nationale, qui pourra contractualisée quand l'établissement sera installé et que le nombre d'élèves sera conséquent. En attendant la contractualisation, la fédération régionale des Calandretas assume les aspects financiers, notamment le versement des salaires des enseignants non titulaires du concours.
- Une école laïque : toute personne pourra inscrire son enfant sans distinction d'origine, d'opinion ou de croyances. L'établissement sera neutre sur un plan idéologique et politique.

Cette école Calandreta sera liée à la confédération des Calandretas, à une fédération régionale et à la fédération départementale. Ce sont ces instances qui œuvrent pour l'ouverture d'écoles nouvelles et la gestion générale des écoles Calandretas. La fédération des Calandretas de Midi-Pyrénées propose une aide aux enseignants des nouvelles écoles. Cette aide consiste à faire intervenir une enseignante confirmée auprès des enseignants qui œuvrent dans des écoles récentes et/ou à multi-niveaux. Des rencontres sont également organisées afin de permettre aux différents enseignants de confronter leur expérience, leur vécu, leurs difficultés... ces échanges sont d'autant plus importants qu'ils se déroulent en présence de l'enseignante-référente précédemment citée et de la *ligaira* de la fédération.

Ces instances qui ont en charge le fonctionnement des écoles Calandretas fixent les objectifs prescrits dans la charte des Calandretas et en garantissent le respect. Ces piliers sont clairement énoncés et permettent de définir ce qu'est une Calandreta :

- S'associer pour faire école : les personnes inscrites dans le projet doivent s'associer pour faire école. En effet dans chaque Calandreta une association de parents et partenaires est créée. Celle de la Calandreta de Cintegabelle se nomme « Association Calandreta del pais Sud Tolosan ».
- L'immersion en langue occitane : c'est une condition pour un bilinguisme réussi. Les élèves sont immersés dans un enseignement en occitan et de l'occitan. Ils apprennent à parler, à écouter, à lire et à écrire en occitan, ce qui entraîne la nécessité de se faire comprendre dans la langue seconde. Le français est introduit à partir du CE1. A ce titre, en tant que vecteur de vie sociale et d'enseignement, la langue occitane devient elle-même une institution.

- La culture : les écoles et les personnes actives dans le projet Calandreta sont amenées à participer à des événements qui promeuvent la culture occitane. L'association « Caminòc » a pour vocation de valoriser et de diffuser la langue et la culture occitanes dans le village de Cintegabelle mais également de faire rayonner ses actions au-delà des frontières de la commune.
- La pédagogie : le quatrième pilier de la charte est la pédagogie active et institutionnelle centrée sur le sujet en lien avec les théories de psychologie enfantine. La pédagogie active de Célestin Freinet prône l'apprentissage à partir du réel. L'enseignant s'appuie sur des projets de classe tels que l'écriture d'un journal de classe, la correspondance scolaire, le dessin libre... Ces techniques sont associées à la pédagogie institutionnelle élaborée par Fernand Oury. Celle-ci repose sur des moments de parole mis en place dans la classe. Des institutions comme le conseil, le quoi de neuf, le bilan météo... permettent à l'élève de mettre des mots sur son ressenti. Elles permettent également de fédérer les individualismes (propre à chaque élève) au sein d'un groupe classe. Comme l'indique Brigitte Vicario lors de regroupements, « la classe institutionnelle c'est plein d'entrées pour entrer dans la classe ».

La feuille de route est ambitieuse, mais les étapes pour parvenir à destination ne sont pas aussi bien définies. L'ouverture d'une Calandreta se fait effectivement en plusieurs étapes. Dans ce qui suit, nous distinguerons d'une part les étapes administratives qui consistent à officialiser l'ouverture de cet établissement, et d'autre part les étapes de création pédagogique de la classe et la naissance du groupe classe.

La mise en place d'un tel processus de création est rendu possible grâce à la synergie des actions des différents partenaires : les associatifs, la fédération et moi-même. La mise en œuvre de cette école associative n'est pas un parcours linéaire. Elle est complexe. En effet, les démarches à accomplir sont multiples : la déclaration d'une association préfigurative ; la recherche de matériel, de locaux ; les rencontres avec les parents intéressés, avec le maire et les conseillers municipaux en charge des affaires scolaires et enfin la déclaration de l'école auprès des services administratifs (préfecture, mairie, tribunal de grande instance, inspection académique). Les points sont présentés de façon simplifiée mais tout est imbriqué et quand un élément se met en place c'est l'équilibre global du processus qui se trouve impacté. Le parcours de la déclaration de l'école n'est ni stable et

ni garanti.

Après un an de démarches, la Calandreta del pais Sud Tolosan peut voir le jour. Une école dans un petit local, trois élèves, peu de matériel et de moyens.

La classe coopérative peut alors s'établir. Il faut donner à cet espace de vie, de travail, de rencontres l'aspect et l'ambition propres à une école. Un lieu de classe, une salle de repos, une cantine et même une micro-cour de récréation. Tout est là : il ne manque plus qu'à lui donner vie.

J'ai choisi de m'appuyer sur le projet d'école pour donner du sens à cette création d'école, tant au niveau interne (les élèves, les parents) qu'au niveau externe (la commune et la mairie, les habitants, les associations du village). Il s'agira *d'Ouvrir l'école vers le village*. Cette ouverture porte de nouveau une double dynamique : ouverture vers les autres dans la classe, et ouverture vers les habitants. En effet, on ne peut exister sans le regard de l'autre, qu'il soit pair (mes camarades) ou étranger. Si on voit la Calandreta, si on rencontre ses élèves, si on donne à voir le travail accompli en classe... alors la Calandreta vivra.

Des partenaires locaux ont donc tout naturellement été contactés et associés au projet de l'école. La bibliothèque municipale tout d'abord, que les élèves ont fréquenté de façon régulière grâce à l'accueil d'une bénévole du village. L'association *Al cantou*, ensuite, dont la raison d'être est la gestion d'un jardin partagé. C'est elle qui a été le cœur de la mise en place du projet jardin de l'école.

Les éléments didactiques et pédagogiques de ce projet d'école sont clairement énoncés dans les progressions et les programmations de la classe. De fait, ils ont une place privilégiée dans l'emploi du temps. Le projet ne sera pas un moment de classe, il sera la classe. Et il prendra tout son sens, scolaire et social, grâce aux institutions sur lesquelles ma pratique de classe s'appuiera.

Nous avons précisé que la pédagogie institutionnelle était l'un des piliers de la charte des écoles Calandretas. Nous devons ici les présenter et considérer la place qu'elles ont dans les programmes de l'éducation nationale tels qu'ils sont donnés dans le Bulletin Officiel du 19 juin 2008 et dans le socle commun de compétences.

On constate que les institutions concernent de façon transversale les compétences définies par le Ministère de l'Education Nationale. On peut bien sûr mettre en avant les compétences liées au vivre ensemble : les élèves sont conduits à co-agir, à établir et à respecter des règles propres à la vie en collectivité... Mais cet apprentissage est indissociable de la construction du langage. C'est par la maîtrise de la langue que les

élèves prendront réellement part aux institutions, et c'est ce même langage qui nourrira l'institution. C'est pour cette raison que nous avons considéré la langue occitane comme une institution à part entière dans la déclinaison des piliers de la charte.

Les institutions clés de la classe ont été mises en place dès la rentrée de septembre. La première d'entre-elles, fondatrice de toutes les autres, est le conseil. Ce dernier est organisé en fin de semaine. « C'est ce qu'on aimeraient faire » dira Lily. « Quand on n'est pas content » dira Louella. « Et quand on est content » ajoutera Lily. « On dit les règles » concluera Louella. Tout est dit. Tout est compris. Le conseil est un organe de propositions, de doléances, de satisfaction et d'édition des lois.

Très vite, et très tôt, les élèves ont pris conscience de la valeur et de la portée de cette institution. Si au début je suis celle qui gère et vit seule le conseil, au bout de quelques mois, les élèves le prennent en partie en charge et lui donne sa substance. Ils s'en sont appropriés les règles et l'utilisent pour réguler la vie de groupe : les conflits de récréation, les désirs, les critiques... Le conseil ouvre l'école en ce sens qu'il laisse entrer la vie « du dehors ». Un conseil en fut particulièrement révélateur. Maïna voudrait que l'on règle, au sein du conseil, un conflit qui l'oppose à son frère, chez elle. Elle a donc pleinement conscience de la portée symbolique de cette institution : c'est le lieu de la loi, de la résolution des conflits. Elle n'a pas encore conscience qu'une institution n'est valable que pour un groupe défini (socialement, géographiquement), mais l'idée a germé : c'est par la coopération que l'on peut mieux vivre ensemble. De ce fait, la Calandreta existe : l'école et ses institutions sont convoquées dans la vie familiale. Le défi de la création de l'école est en train d'être relevé.

Ma petite classe est donc un groupe vivant, qui commence à s'organiser, c'est-à-dire à « s'institutionnaliser ». De nombreuses autres institutions participent de cette genèse : le quoi de neuf, le bilan météo, le dessin conté, la présentation de choses, les métiers et le marché, le journal scolaire, la correspondance... Les deux dernières institutions sont emblématiques du projet d'école. Elles ouvrent la classe sur l'extérieur. Un journal sera écrit, publié et vendu. On pourra y rendre compte de la vie de la classe et de l'école. Les lecteurs pourront découvrir les travaux, les activités, les événements liés à la vie de l'école. Nous serons en lien étroit avec une autre classe. Des élèves eux aussi, une école, une collègue : l'école existe. Les élèves de la Calandreta de Cintegabelle constatent qu'ils ne sont pas isolés, si peu nombreux soient-ils. D'autres camarades vivent en groupe classe, connaissent et pratiquent les mêmes institutions, rendent compte de leur propre

travail, considèrent celui réalisé dans notre école. Les rencontres avec les correspondants sont des moments forts de la classe. On sait que la Calandreta du Pais Sud Tolosan vit, et bien au-delà des frontières de notre village.

Si toutes ces institutions fondent le groupe en le fédérant autour d'un mode de vie commun, si le projet de l'école enrôle les élèves, tout cela n'est pas suffisant si on n'éprouve pas de plaisir. Plaisir de vivre ensemble, bien sûr. Plaisir d'œuvrer pour la réalisation d'un projet commun. Mais plaisir d'apprendre. Ce plaisir doit susciter le désir chez les élèves : ce sera le moteur pour leur scolarité future. S'ils perçoivent les enjeux et les possibilités que leur offre l'école Calandreta, ils seront acteurs de leurs apprentissages.

Et l'enseignant dans tout cela ? Pédagogue, gestionnaire, trait d'union entre les partenaires... Il faut avoir le sens de l'équilibre... et être équilibrée. Très souvent les embûches se trouvent sur le parcours : trois démissions de présidents de l'association, un incendie, des dossiers retardés, trois déménagements... et tout cela en une année scolaire ! Il faut que la ligne directrice de la création soit le moyen de recentrer l'action de chacun et de fédérer les volontés. Le chef d'établissement se doit de bien définir le rôle et la compétence de chacun. L'enseignant est également tenu d'impliquer les parents dans la vie de la classe mais de bien fixer les limites au-delà desquelles s'exerce seule son expertise professionnelle. Les deux ne doivent pas hésiter à faire appel au soutien que sont la fédération, l'enseignante-référente, les collègues et paissèls.

Créer une école avec des élèves qui n'ont pas de vécu. Tel était le défi que j'ai accepté de relever. Au terme de deux années d'existence, je peux affirmer qu'une école est née, que des enfants ont devenus élèves. Grâce au projet d'école, grâce aux institutions, grâce à l'ensemble des partenaires impliqués, l'établissement-école a pu voir le jour. Des élèves y ont trouvé leur place et se le sont appropriés.

L'aventure est-elle arrivée à son terme pour autant ? Sûrement pas. Il faut faire vivre ce qui naît, et c'est, il me semble, un défi tout autant ambitieux que le premier. L'enseignant-chef d'établissement est comptable de la vie et des choix de l'association qui a en charge l'école Calandreta. Il n'a pas la maîtrise totale des éléments (choix des locaux, choix et priorités budgétaires...). Il est garant du respect de la charte et veille à ce que les fondements de Calandreta soient respectés.

La fédération des Calandretas de Midi-Pyrénées m'a proposé de pouvoir mettre à disposition ce travail sous la forme d'un vade-mecum qui pourrait aider de futurs collègues

à se lancer (et réussir je le souhaite) dans la création d'une école Calandreta. J'espère donc que les données exposées ici trouveront une utilité auprès d'enseignants de Calandreta et que la fédération saura en faire bon usage. C'est ainsi que je considère la vraie coopération : un engagement personnel au service des autres.

Ensenhador

1	Introduccio.....	13
1.1	Situacion de partença	13
1.2	Problematica.....	14
2	L'escola associativa.....	15
2.1	Una escola primària.....	16
2.2	Un establiment d'ensenhament privat.....	16
2.2.1	Istòria de l'ensenhament privat.....	17
2.2.2	Los tipes d'establiments privats.....	18
2.3	Una escola laïca.....	19
2.4	Una Calandreta.....	20
2.4.1	Lo movement Calandreta.....	20
2.4.2	Descripcio d'una escola Calandreta	21
2.4.2.1	S'associar per far escola.....	22
2.4.2.2	La cultura.....	22
2.4.2.3	L'immersion	23
2.4.2.4	La pedagogia institucionala.....	24
	Istòria de la pedagogia institucionala.....	24
	Desvolopament de l'enfant.....	26
3	Creacion administrativa de l'escola.....	30
3.1	L'associacion prefigurativa.....	31
3.2	Los besonhs.....	32
3.3	L'encontre ambe los parents.....	33
3.4	Lo local e l'encontre ambe lo conse.....	35
3.5	Declaracion de dubertura.....	36
3.5.1	Lo còdi de l'educacion	36
3.5.2	Istoric de la dubertura administrativa de l'escola.....	37
4	La classa cooperativa.....	42
4.1	Organisacion espaciala de la classa.....	43
4.2	Establiment del projècte d'escola.....	44
4.2.1	Lo projècte d'escola	44
4.2.2	Las prioritats de l'escola.....	45
4.3	L'emplec del temps.....	47
4.3.1	La plaça de las institucions dins los programas oficials.....	48
4.3.1.1	Lo sòcle comun de coneissenças e de competéncias.....	48
4.3.1.2	Los programes d'ensenhament de l'escola primari.....	49
4.3.2	Las institucions mesas en plaça dins ma classa.....	50
4.3.2.1	Lo conselh.....	52
4.3.2.2	Lo qué de nou ?	58
4.3.2.3	Lo dessenh contat.....	59
4.3.2.4	Presentacion de causas.....	60
4.3.2.5	Lo jornal.....	60
4.3.2.6	La correspondéncia escolara.....	61
4.3.2.7	Los mestiers.....	62
4.3.2.8	La moneda.....	63
4.3.2.9	Lo mercat.....	63
4.3.2.10	Lo bilanç meteò.....	64
5	Viscut de classa	65
5.1	La dintrada.....	66

5.2 Lo conselh : un prisme revelator del viscut dels enfants.....	67
5.3 Autres moments reveladors de la mesa en plaça del grop classa.....	79
5.3.1 Lo qué de nòu.....	79
5.3.2 L'encontre amb los correspondents.....	79
5.3.3 Las sortidas fòra l'escola.....	80
5.3.4 La fotografia de classa	80
5.4 Mon sentit fàcia a la vida de classa e d'escola.	81
6 Conclusion.....	84
7 Bibliografia	86

1 Introducción

«*Madame, il ne faut pas espérer que votre fille fasse de grandes études...*» vaqui en quelques mots çò qu'un regent diguèt a ma maire a la fin de mon CM2! Un punt final en guisa de despart. Vertat es que mon camin escolar se partegèt entre silencis e pensament. Aquela experiéncia de «mal aprene» me seguís e guida ara ma concepcion del bon ensenhar : cossí metre tot en òbra per balhar sa plaça a cadun en li permetre de melhor capitar ? Dempuèi cinc ans, ensagi de trapar de responsas an'aquela question.

1.1 Situación de partença

Dintrada 2011, soi regenta dins l'escòla Calandreta de Senta Gabèla. Es una escòla tota novèla que se deu crear en setembre 2011. Los mainatges de l'escòla son en mairala als nivèls de pichona seccion e tota pichona seccion. Dins l'escòla pas que tres dròllas e una regenta, ieu. En setembre res es pas en plaça. Tot es a nàisser. De la nocion de recreança a l'aprendissatge de la lenga. Del temps de la primiera setmana, los mainatges descubrisson un mitan diferent de l'ostal. Un emplec del temps, un mode de funcionar novèl.

En Calandreta ensajam de faire que l'enfant se sente plan a sa plaça dins lo grop e que se pòsca questionar sus son viscut e sus sas representacions mentalas. Sèm aquí per ajudar l'enfant dins sa soscadissa.

Demercé a l'immersion, a la pedagogia activa e la pedagogia institucionala, lo regent de Calandreta pòt metre l'enfant dins un mitan natural de lenga e de comunicacion. Lo mainatge serà confrontat a la vida vidanta. La classa es un vertadièr luòc de vida. Lo regent de Calandreta a encara davant el un fum d'espleches de metre en òbra ambe l'ajuda de las sciéncias cognitivas.

Soi la regenta de la classa, lo cap d'establiment de l'escòla e la sola adulta. Veni d'acabar la formacion A1 per èsser regenta dins las classas Calandretas. Se debanèt a Besièrs dins l'establiment d'ensenhamant Superior Aprène. Aquela formacion se debanèt en una annada preparatoria al mestier. Faguèri d'estagis dins de classas de cada cicle, d'estagis teorics. Del temps de las setmanas las nocions de la pedagogia institucionala son estadas presentadas per doas regentes Pascala Danillon e Brigitte Vicario regentes en classa en pedagogia institucionala. Moment de qué de nou?, botigas, presentacion d'institucions, lectura de monografias... son los domenis de la còla de trabalh.

1.2 Problematica

La problematica de partença serà de saber cossí crear una escòla e una classa en partir de res. Una escòla sens grand per traçar lo camin ambe de dròlles qu'an pas de viscut escolar. L'objectiu primièr serà de far nàisser un establiment. Desvoloparai lo marchament mes en òbra per dubrir una escòla calandreta al nivèl administratiu. Quines son los enjòcs de la creacion, los problèmas politics, d'administracion... Dins un segond temps descriurai cossí far existir una classa, far nàisser un grop classa, far espelir lo desir dels mainatges dins un un clòsc voide. Per aquò far, explicarai cossí la pedagogia institucionala pòt permetre d'aprene la vida e lo mestier d'escolan. Concentrarai ma reflexion suls espleches específics d'aquela pedagogia e sul projècte d'escòla mes en plaça tre la debuta de l'an. Long de l'evolucion del caminament, descriurai lo viscut dels mainatges e las reaccions cap a la noveltat. Illustrarai mos prepaus demercé a de fotografias que mòstran la vida de la classa e dels mainatges.

A la dintrada e long de l'annada, ma question serà :

- Cossí far espelir una escòla tota novèla ?
- Cossí far viure las institucions ambe pas que 3 mainatges ?
- E ambe de pichons ?

2   L'escola associativa

L'escòla qu'avèm dubèrta a Senta Gabèla «Calandreta del país sud tolosan» es un establiment d'ensenhamant privat del primièr gras. Abans de desenvolopar lo caminament de la dubertura administrativa de l'escòla calandreta, nos cal definir quelques punts essencials dins la comprehesion de çò qu'es una escòla.

2.1 Una escòla primària

Lo ministèri de l'educacion nacionala dins lo portal eduscol (portal nacional dels professionals de l'educacion) definís l'escòla primariá en quelques mots : « L'escòla primariá es lo primièr gras de l'ensenhamant. Es compausada de l'escòla mairala e de l'escòla elementària. Constituís la basa sus que se bastís una formacion que deu menar los joves al melhor nivèl de qualificacion e los aprèsta a lor vida de ciutadans.»

Las missions de l'escòla primariá :

Sas missions son estadas rampeladas par la lei d'orientacion e lo programa per l'avenidor de l'escòla del 23 d'abrial de 2005¹, amb « d'exigéncias renoveladas :

- garantir una mestreja satisfasenta dels aprendissatges fondamentals ;
- ofrir a totes d'escasenças egalas e una integracion capitada dins la societat francesa ;
- acompanhar cada escolan en l'ajudant a susmontar sas eventualas dificultats ;
- permetre a cadun d'exprimir son excelléncia.»

2.2 Un establiment d'ensenhamant privat

« En 2012, l'ensenhamant privat en França escolariza dos milions d'escolans. Son existéncia es garantida per la constitucion e las leis europencas : i a pas de monopòli educatiu de l'Estat en França.»²

Los establiments pòdon èsser classificats en fonccion del ròtle que jògan dins l'escolaritat pels mainatges. Ballion³ distinguis tres grands tipes d'establiments privats:

¹ Loi d'orientation et de programme pour l'avenir de l'école L. n° 2005-380 del 23-4-2005. JO del 24-4-2005

² Bruno Poucet , *L'enseignement privé en France*, P.U.F. « Que sais-je ? », 2012, p. 3

³ Ballion, R. (1980). « L'enseignement privé : un enseignement « sur mesure » ?» Revue Française de Sociologie, 21,2, pp. 203-231.

1/ Los establiments d'excelléncia : selectius e profechant d'una bona reputacion en termes de capitada escolara. Son sovent ancians e situats dins los centres urbans.

2/ Los establiments de substitucion : an una dimension religiosa afichada. Prepausen un seguit particular dels escolans e de las filières de formacion especificas.

3/ Los establiments de recobrament o de mesa al nivèl : s'adreiçan als escolans en dificultat. Prepausen un encadrament fòrt tot en valorisant l'espeliment dels escolans.

Aital, l'ensenhamant privat assegura de foncions que lo sector public pòt pas (o d'un biais malaisit) assegurar. Permet una complementaritat entre los dos sectors. Segon Ballion⁴, « contribuís aital al bon fonctionar de l'ensemble del sistem educatiu.»

Podèm dire que l'establiment Calandreta es un establiment de substitucion mas es laïc, a pas brica de dimension religiosa. Las Calandretas se son creadas quand los establiments public prepausavan pas d'ensenhamant dins la lenga occitana.

2.2.1   **Istòria de l'ensenhamant privat**

L'ensenhamant privat es un afar complèx. Un apròchi rapid e istoric es necessari per conéisser los enjòcs d'una dubertura d'un establiment privat.

Aprèp lo Concile de Trenta (1563) d'unas municipalitats fòrçan los religioses a entreténer de pichòtas escòlas municipals e publicas subvencionadas per las paròquias. Al sègle 18, Jean Baptiste de la Salle capita a desenvolopar un important resal d'escòlas primàries crestianas. A la velha de la Revolucion, los quasèrns de dolèncias consacran pas qu'una febla atencion a l'escòla e lo problema escolar va preocupar los Estats Generals. Cada assemblada revolucionària presenta de plans d'educacion nacionala.

Jol Consulat e l'Empèri, es lo reviscòl de las escòlas privadas e lo declin de las escòlas publicas. L'instrucccion religiosa es renforçada e es la debuta d'una guèrra escolara que durarà dos sègles. A partir de 1828, l'instrucccion publica es desseparada del Ministèri dels afars eclesiastics. Es dirigida pel ministre secretari d'estat.

Aprèp la guèrra de 1870, l'Estat compren enfin, jos l'impulsion de Jules Ferry, que l'educacion dels escolans li incomba entièrement. Jules Ferry trasforma l'instrucccion en educacion : vòl que l'escòla siague accessible e impausada a totes los enfants e prepausa las leis fondamentalas signadas per el e per Jules Grévy, President de la Republica.

---

⁴ Ballion, R. (1980). « L'enseignement privé : un enseignement « sur mesure » ? » Revue Française de Sociologie, 21,2, pp. 205.

L'escòla serà « gratuita » (lei del 16 de junh de 1881 ; per consequéncia, serà obligatòria (de 6 a 13 ans). Degun pòt pas èsser trucat dins sa consciéncia per çò que dirà lo regent. L'escòla serà tanben « laïca » (lei del 28 de març de 1882). Aquesta lei lèva a las autoritats religiosas lo dreit de contraròtle e l'ensenhamant religiós serà dispensat fòra los oraris de classa.

Jos l'ocupacion, las congregacions religiosas tornan aver lo dreit d'ensenhar e las escòlas privadas son subvencionadas.

La lei 51-46 el 11 genièr 1951 relativa a l'ensenhamant de las lengas e dialèctes locals que se sona la lei Deixonne reconeis la possibilitat de parlar occitan a l'escòla.

Lo 28 de setembre de 1951, la lei Barangé acorda borsas e subvencions a l'ensenhamant privat. Lo 31 de decembre de 1959, la lei Debré decida de las possibilitats de contractes entre l'Estat e los establiments privats per la presa en carga de tot o partida de las pagas dels regents. En 1984, lo ministre Savary ensaja de fondre lo privat dins lo public mas après una manifestacion espectaclosa, lo projècte es abandonat.

Dins una decision renduda lo 23 de novembre de 1977, lo Conselh Constitucional a considerat que la libertat de l'ensenhamant fasiá partida dels principis fondamentals reconeguts per las leis de la Republica.

Es la lei Debré (1959) que nos permet de dubrir la Calandreta. Primièr article de la lei Debré : «Dins los establiments privats qu'an passat un dels contractes prevists, l'ensenhamant plaçat jos regime dels contractes somés al contra-ròtle de l'estat. L'establiment, tot en sevar son caractèr propre, deu balhar aquel ensenhamant dins lo respècte total de la libertat de consciéncia. Totes los mainatges sens distincion d'origina, d'opinions o de cresença i an accès.»⁵

Dempuèi aquesta lei, tres tipes d'establiments privats coexistisson.

2.2.2 Los tipes d'establiments privats

- Los mai nombroses son los establiments associats per contracte ambe l'Estat : emplenan una mission de servici public e recebon, en escambi, una ajuda financiera substanciala de l'Estat e de las collectivitats territorialas. Es dins aquel tipe d'establiment que las escòlas Calandretas jos contacte son.

---

⁵ Loi n° 59-1557 du 31 décembre 1959 sur les rapports entre l'État et les établissements d'enseignement privés

- Las mens nombroses son los establiments sens ligam ambe l'Estat, liures de tot ligam contractual, someses a qualquas constrenchas elementàrias d'igièna, de moralitat, de competéncia : dispausan d'una totala libertat pedagogica e d'organisacion.
- Entre los dos existisson un nombre non negligible d'establiments jos contracte simple ont los ligams son mai largs ambe l'Estat que dins lo cadre del contracte d'associacion : dispausan d'una libertat pedagogica mas recebon , en escambi, una ajuda financiera mai redusida.

2.3 *Una escòla laïca*

Las Calandretas son a disposicion de totes, qualas que sián lors conviccions o lor cresença. L'objectiu es de metre a disposicion un saber laïc e non proselit. I podem ensenhar l'istòria e la filosofia que tòcan a las religions mas lo luòc conven pas al proselitisme o a l'expression d'una religion, d'una ideologia. Demandam a l'escolan non pas d'abandonar sa cultura, la religion de sos parents o son identitat, mas de se plaçar d'un punt de vista de l'universal, forçadament abstrach, definit per la rason e l'interés general.

2.4 Una Calandreta

2.4.1 Lo movement Calandreta

Las Calandretas son organizadas en federacions. Una federacion es una institucion representant mantunas associacions.

Lo movement calandreta es representat par la confederacion de las Calandretas dirigida per un conselh confederal. Son objectiu es de representar las escòlas e las federacions al nivèl dels poders publics. Es ela que garantís l'identitat de las escòlas Calandretas. Sos representants menan las negociacions que tòcan los efectius e lo nombre de pòstes al prèp del Ministèri de l'Educacion Nacionala.

Las federacions regionalas e departementalas inician la creacion d'associacion prefigurativas, manejan la creacion d'escòlas novèlas. La federacion Mièg-jorn Pirenèus ajuda las escòlas novèlas tan al nivèl pedagogic coma al nivèl administratiu. Un protocòl mes en plaça l'annada de la dubertura de l'escòla permetèt de sosténer las regentes dins las escòlas novèlas (Annexe 1). Aquel acompañament pedagogic amb d'autras regentes de classas unencas permetèt de metre al travalh una còla bailejada per una regenta experimentada de la federacion, Maria-Pèira Vernhièiras. Maria-Pèira foguèt descargada de sa classa cada diluns per nos poder venir veire dins la classa e de nos recampar un dimècres de matin per periòde.

Las escòlas e los collègis son las compausantas mai espandidas del dispositiu. Dins cada escòla o collègi, d'associacions son formadas e son elas la basa del movement.

La Calandreta de Senta Gabèla serà administrada coma çai jos.

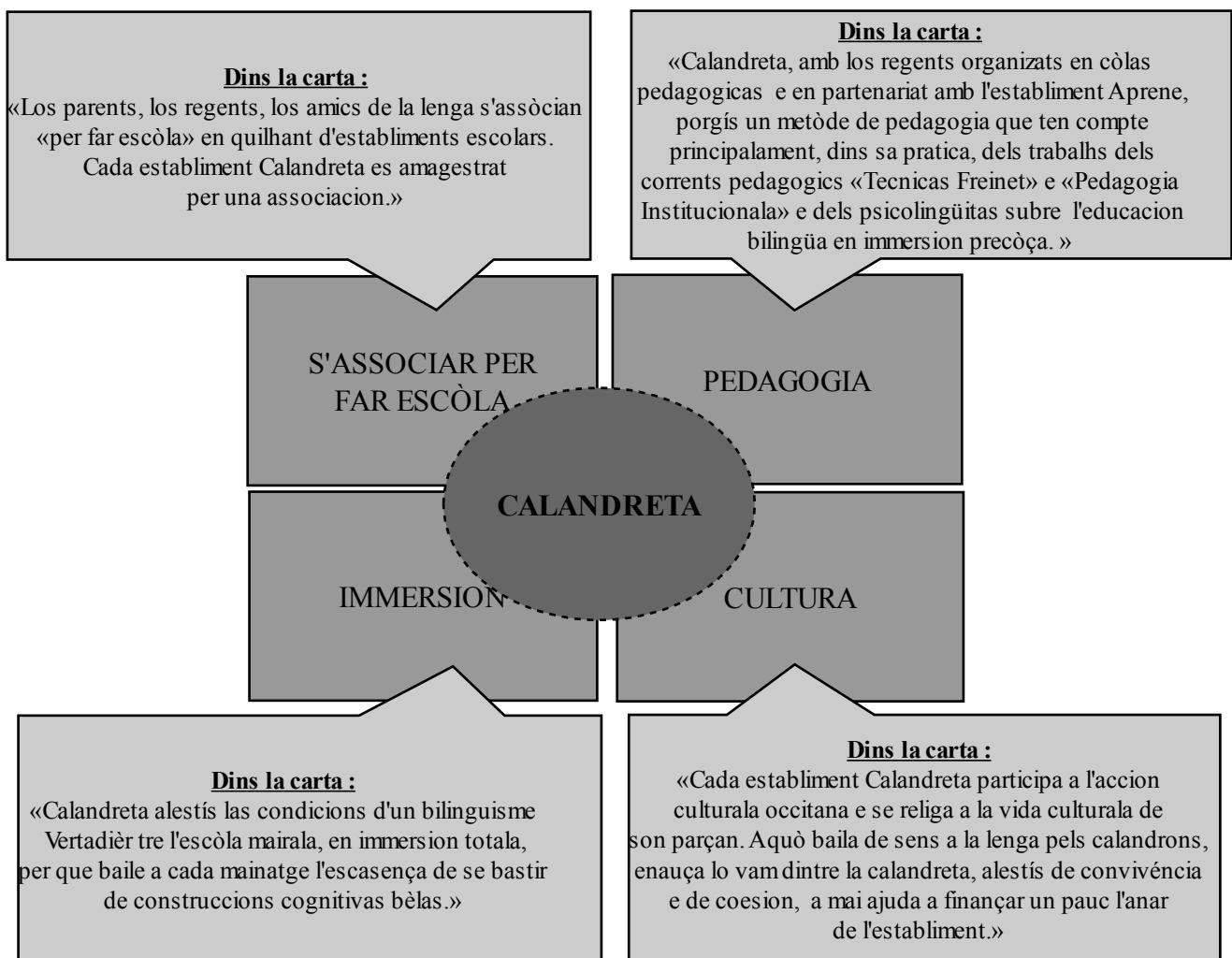
2.4.2 Descripcion d'una escòla Calandreta

Quand expliqui als parents çò qu'es una escòla Calandreta vaqui mon discors : La Calandreta es una escòla bilingüa occitan-francés, ont l'ensenhamant es gratuit. Es un establiment privat, laïc, que fonciona de mercé a l'associacion dels parents.

Lo regent respècta los programas oficiais de l'Educacion Nacionala. L'immersion linguistica aboriva Occitan/Francés es mesa en plaça tre la debuta de l'escolaritat demercé al metòde actiu de Freinet e la pedagogia institucionala. L'escota e lo respècte mutual son la basa d'aquel ensenhamant.

La Calandreta es una escòla associativa : l'escòla es pas copada de la vida familhala del mainatge. Lo dialòg e la reflexion son permanents. Los parents s'implican dins las estructuras de l'associacion e prenon de responsabilitats concretas.

Dins la carta de las calandretas (Anèxa 1) e tanben dins lo libre dels 30 ans de creacions pedagogicas, las especificitats de l'escòla son puntadas :

Los quatre pilars que son las fondacions d'una calandreta son presents a la Calandreta de Senta Gabèla. Totes aqueles elements fondamentals los anam espepissar mai prigondament.

2.4.2.1 S'associar per far escòla

Una associacion que representa l'escòla es declarada. Se sona «L'associacion Calandreta del País Sud Tolosan». Los parents de calandrons, los futurs parents, de coneissenças e ieu ne fasèm partida.

L'escòla es pas copada de la vida familhala de l'enfant. Ensajam de privilegiar los ligams entre los enfants, los parents, e los ensenhaires. Lo dialòg e la reflexion son permanents. Los parents s'implican dins las estructuras de l'associacion e prenon de responsabilitats concrètas dins de l'escòla. Lo burèu de l'associacion president, clavaire, secretari es compausat de parents o de futurs parents de calandrons.

Dins l'escòla, los parents son inscrits dins de comissions :

- Una comission comunicacion : se tracha de far conéisser l'escòla, de comunicar amb los mediàs, fargar d'afichas, blòg, establís de documents de funcionament per facilitar la vida e l'organizacion de l'associacion, acuèlha los parents novèls.
- Una comission emplèc : participa al recrutament, a l'organizacion dels oraris de l'ajuda mairala, es en contacte amb lo Pòl Emplèc e la Mission locala, assegura la gestion dels contractes e del seguit del personal.
- Comission fonctionament : se tracha de l'organizacion dels repaisses, de la gardariá, dels gostats.
- Comission seguretat / igièna : aprèsta lo dossier seguretat, lo material necessària a la seguretat, organisa lo material e los torns pel recapte e la bugada.

2.4.2.2 La cultura

La pratica de l'occitan es factor de ligam social entre las generacions al nivèl local. La lenga occitana es uèi plan presenta dins l'environa cultural. Es presenta dins de mediá (radiò, television). Valorisar, praticar e transmetre sa lenga mairala a sos enfants tre la naissença es un factor d'espeliment personal e un enriquiment pel territori.

A Senta Gabèla, s'es creada l'associacion Caminòc. Es una associacion culturala Lei 1901 de promocion la lenga e de la cultura occitana. S'adreiça a los que vòlon descubrir o

quitament tornar descobrir la cultura locala. Son projècte cultural es d'implantar sul territòri del País Sud Tolosan un luòc de vida linguistica e cultural de l'occitan.

Caminòc s'estaca a la trasmission de la lenga occitana en crear un partenariat amb l'associacion Calandreta del País Sud Tolosan que sostenen Caminòc per una trasmission en mitan escolara. Caminòc vòl metre en plaça d'estagis intensius d'occitan en ligam ambe lo Centre de Formacion Professional d'occitània e l'Union de las Associacions de la Haute-Lèze.

Caminòc desenvolopa una politica mediatica. En ligam amb Radio Montaillou (Rieux – Pays Sud Toulousain) per la realisacion d'emissions de radió per l'escola Calandreta.

Caminòc bota l'accent sus la socialisacion de la lenga occitana en organisant long de l'annada d'encontres per locutors, luòcs de paraulas tales que: passejadas, repaisseas «tirats de la saqueta», jòcs de societat, serada a tèma, lotò, mercat de nadal...

Caminòc trabalha al afortiment de la cultura occitana en menant de talhièrs al moment de las manifestacions, en proposant al public adulte e enfants de sessions liuras regularas (mensualas) jos forme de rescontres musicians/dançaires/cantaires al torn del repertòri occitan.

Lo tablèu (Annèxa 2) presentat a l'amassada generala de l'associacion Calandreta del País Sud Tolosan, podèm veire l'implicacion de l'associacion culturala dins lo funcionar de l'escola Calandreta.

2.4.2.3 L'immersion

Lo bilinguisme se pòt aprochar a de fenomèns concernent :

- un individu que coneis doas lengas ;
- una comunautat ont doas lengas son emplegadas.

Consistís teoricament dins lo fait de poder s'exprimir e pensar sens dificultat dins doas lengas a un gras de precision identic dins caduna. Los subjèctes autenticament bilingües son tanben impregnats de doas culturas indiferentament e dins totes los domenis. Lo bilinguisme constituís la forma la mai simpla del multilinguisme que s'opausa al monolinguisme (fait de parlar una sola lenga).

Los mainatges dintran dins una escòla bilingüa en immersion. L'enfant es dins un mitan different. Es forçat de s'adaptar. Soi aquí per valorizar los ensages errors del

mainatge. Lo palpejament es la basa de l'ensenhamant. En cicle 1, lo pichon se deu adaptar a una micro-societat : la classa, l'escola. Demercé al lengatge l'enfant serà socializat. A l'escola l'enfant aurà a exprimir son vejaire, son idèa, son emocion.

Lo metòde d'ensenhamant de Calandreta prepausa d'institucions que fan parlar lo mainatge. Lo bilinguisme permet una mesa a distància lengatgièra del mot e de l'objècte : un dròlle monolingue se bastís una representacion linguistica del mond que li sembla universal. Ferdinand De Saussure⁶ sona « signe, la combinason del concèpte e de l'imatge acostic del mot.» Prepausa d'utilizar lo mot « signe per designar lo total, e de remplaçar concèpte e imatge acostic respectivament per significat e significant.» En classa bilingüa l'enfant pren consciéncia de l'arbitari del signe linguistic. Cada lenga emplega un significant diferent per un significat meteis. L'enfant prendrà consciéncia de la diversitat de las lengas. Serà mai que mai estimulat pel bilinguisme. Se bastís un doble sistèma de pensada que li permetrà d'aquesir mai aisidament mantunas lengas.

La situacion de ma classa de tota pichona e pichona seccion me semblava ideala dins la mesa en òbra del bilinguisme en immersion. En efièch, en pichona seccion, 70% de las neurònas del calandron son nascudas. L'enfant va contunhar de faire créisser sas neurònas e va passar sens pena de l'aprendissatge non-conscient a la consciéncia de se, a la consciéncia d'aprene, puèi a la consciéncia del « Cossí apreni? ».

Los calandrons son banhats dins la lenga occitana tre lor arribada a l'escola. Los parents, eles, son menats a parlar en occitan en menar lor pichon a l'escola, a legir l'occitan demercé als libres, fuèlhs d'informacions sus la vida de la classa... e tanben corses prepausats dins lo vilatge.

L'associacion «los amics de la Calandreta del País Sud Tolosan» ensaja a metre en òbra d'activitat en ligam amb la cultura occitana. (baleti, dictada occitana, carnaval...)

2.4.2.4 La pedagogia institucionala.

Istòria de la pedagogia institucionala

La pedagogia institucionala, cooperativa es centrada sul subjècte. Aqueste subjècte fa partida d'un grop classa e d'una micro-societat ambe sa cultura e son istòria.

Lo regent, Celestin Freinet, es un dels primiers pedagògs a trabalhar sus la libertat d'expression (expression liura, participacion a la gestion...). «Lo real càmbia de sens : a la

---

⁶ MARTINET André, *Eléments de linguistique générale*, Payot, 1975, p. 98-101

plaça de subir sens saupre, coma una fatalitat, los mainatges, ambe lo regent, prenon de mesuras per lo cambiar e l'organizar.⁷ ». Celestin Freinet òbra pas solament per un metòde mas tanben de tecnicas pedagogicas coma per exemple l'estampariá, lo jornal, l'enquèsta... Dins Les dits de Mathieu⁸, Celestin Freinet conselha als regents d'aver un ritme rasonable dins un ambient de fisança e ric, pas besonh d'un esfòrç grand mas aital seràn prèstes per la conquista d'un ideal. « *la vida se prepara per la vida* ».⁹ Pensa tanben que lo ròtle del regent es de dobrir l'imaginacion, de menar l'enfant a crear en s'apevar sus tota la realitat de la vida. Cal far del trbalh un objècte de liberacion e non pas de constrencha.

Fernand Oury se sarra de Celestin Freinet dins l'idèa de classa cooperativa e trabalha sus una pedagogia institucionala. Son objectiu es de trapar una plaça per cadun dins la classa. Aïda Vasquez e Fernand Oury¹⁰ definisson la pedagogia institucionala coma un ensemble de tecnicas, d'organisacions, de metòdes de trbalh, d'institucions intèrnas, nascuts de la praxis de classas activas. Plaça los mainatges e los adultes dins de situacions novèlas e variadas que requièron de cadun engatjament personal, iniciativa, accion, continuitat.

Coma lo ditz Jacques Pain¹¹ « l'idèa es simpla e educativa : es en prene lo vejaire de totas e de totes que progrèssan dins la vida vidanta en grop, en institucion ; es en discutir dels comportaments, en relevar e en acompanhar, que la non-seuretat davant l'agressivitat se banaliza e s'educa.»

Dins lo *Memento de Pédagogie Institutionnelle, Faire de la classe un milieu éducatif*,¹² las linhas màgers qu'endralhan la pedagogia institucionala son puntadas :

- Embraiar sus la vida, sus la realitat.
- Balhar de tiratge : trapar o crear de situacions generadoiras d'accion.
- Utilizar l'acquesit, las competéncias, l'apòrt dels mainatges e del mitan.
- Substituir a las motivacions-ersatz (concurréncia, nòtas, classament) una pedagogia de la capitada individuala e collectiva.
- Remplaçar la disciplina de casèrna per la disciplina d'òbra.

⁷ IMBERT Francis, *Vocabulaire pour la pédagogie institutionnelle*, _edition Matrice, Vigneux, p 236.

⁸ FREINET, Célestin, *Les dits de Mathieu*, Paris Delachaux et Niestlé 5èna édition 1978 p167.

⁹ OURY Fernand, VASQUEZ Aïda, *Vers une pédagogie institutionnelle ?*, Vigneux, Matrice 1998, p81-82

¹⁰ OURY Fernand, VASQUEZ Aïda, *Vers une pédagogie institutionnelle ?*, Vigneux, Matrice 1998, p 33

¹¹ Article PAIN Jacques, *Fernand Oury et la pédagogie institutionnelle*

¹² LAFFITTE René et le groupe Vers la Pédagogie Institutionnelle, *Mémento de Pédagogie institutionnelle, Faire de la classe un milieu éducatif*, 2ème édition, Matrice, 1999, p28

- Totes los mainatges son diferents : la classa omogenèa es una vista de l'esperit.
- L'escola sus mesura, ont, un còp lo desir trapat, cadun trabalha a son nivèl, a son ritme, en foncion de sas possibilitats actualas.
- Bona o marrida, tota relacion duala, pedagogica, es nociva : de mediacions son indispensablas.
- Los escambis materials, afectuoses, verbals, son condicion de tot progrès.
- Favorisar la vida sociala en téner compte dels efièches del grop.
- L'inconscient es dins la classa : quand la paraula s'arrèsta, lo simptòma parla.
- Inevitables e necessàrias, tensions, e conflictes se resòlvon en passar per la paraula, pel simbolic, etc.

Desvolopament de l'enfant

En classa a pedagogia institucionala, ensajam de metre lo subjècte al còr de la vida de la classa. Nos cal doncas interessar a sas capacitats socialas e cognitives. Mantunes cercaires en psicologia an caracterizats d'estadis de desenvolopament de l'enfant. Se podèm pas definir la pedagogia coma una simpla aplicacion de la psicologia, cal pas, ça que la, negligir las relacions realas qu'entretenon. Existís una correspondéncia vertadièra entre d'unas concepcions psicologicas del desenvolopament del mainatge, d'unas psicologias pedagogicas e d'unes metòdes pedagogics.

Vau ensajar de tirar de las teorias grandas dels autors màgers, los elements que poirián esclairir l'analisa del viscut de ma classa en pedagogia institucionala.

Jean Piaget :

Jean Piaget divisa lo desenvolopament psicologica de l'enfant en estadis. Trabalh sus la preséncia de l'objècte.

Los diferents estadis son :

L'estadi de l'intelligéncia senso-motriça (0 -2 ans)

L'enfant a accès a la formacion simbolica.

L'estadi de l'intelligéncia pre-operatòria (2 – 6 ans)

L'enfant mestreja las nocions d'espaci e de temps. La permanéncia de l'objècte es aquesida. Lo mainatge desenvolupa las capacitats lengatgières. Estadi marcat per l'egocentrisme es a dire l'incapacitat de se decentrar e de coordinar son punt de vista ambe los autres. Es l'indissociacion entre lo quite còs e lo mitan.

L'estadi de las operacions concretas o de l'intelligéncia operatrítz (6 – 10 ans)

Es l'estadi de l'intelligéncia pre-operatrítz, periòde del desenvolopament del dròlle, que pertòca dirèctament mon viscut de classa. Los mainatges qu'aculhissi al mes de setembre an fòrças causas s'aprene de la vida en grop :

- Se destacar dels parents.
- Viure en collectivitat : se decentrar de se en prene en compte los autres.
- Desvolopar las capacitats lengatgières subretot dins l'objectiu de viure amassa. Sens lengatge lo conselh morís.

Henri Wallon (1879-1962) :

Wallon pensa que l'enfant se bastit sus diferents plans : motricitat, afectivitat, coneissença, construccion de la persona. Posa una teoria basada sus una succession d'estadís en alternància entre intelligéncia e afectivitat.

Entre 0 e 3 meses l'estadi impulsiu : desòrdre gèstual.

De 3 a 12 meses stadi emocional. L'enfant organiza sas emocions (jòia, dolor, colèra,...) sorgas del lengatge e de la consciéncia.

De 1 - 3 ans : l'estadi sensori motor . Es lo desenvolopament de l'intelligéncia pratica, exploracion de l'espaci e la manipulacion d'objèctes. L'enfant començá d'imitar. Comença tanben de representar un objècte absent : lo lengatge.

De 3 a 6 ans : estadi del personalisme. L' afectivitat prima sus l'intelligéncia. Es un periòde d'affirmacion de seu.

Wallon soslinha l'importància de l'aquisicion del lengatge dins l'evolucion del dròlle e la construccion del simbòl. Aquela representacion de l'abstrach es fondamentala dins la practica del conselh : tractam de faits e de nocions qu'an pas de representacions materialas al moment de lor evocacion. L'enfant viu dins l'afectiu e reagís dirèctament a una situacion sens prene de recuol. Lo conselh que destaca l'eveniment de son evocacion crèa una distància que fòrça lo dròlle a desenvolopar son intelligéncia. Fernand Oury utiliza los tèrmes

« désengluer » e «différer». Es la foncion de la lei simbolica.

Lev Vygotsky :

Lev Vygotsky indentifica dos modèls de desenvolaments :

- Desvolopament natural, espontanèu, biologic.
- Desvolopament artificial, social, cultural.

L'enfant evoluís dins las interaccions socialas que jògan un ròtle constructiu. Lo lengatge es l'esplech mai poderós a sa disposicion. Fa partida integranta de sas estructuras psíquicas (lengatge interior) e li permet de far d'aquisicions novèlas.

Es demercé al grop e al regent que lo mainatge pòt optimizar sas capacitats d'aprendissatge. Es çò que Vygotsky sona la «Zona Proximala de Desvolopament».

L'importància del lengatge, coma per Piaget e Wallon, es plaçada al centre del desenvolopament per Vygotsky. Lo conselh es tornamai un palfèr qu'ajuda lo dròlle dins son evolucion. Las interaccions socialas necessàrias en pedagogia institucionala venon apevar la teoria del desenvolopament artificial d'aquel autor. Dins aquela perspectiva constructivista podèm evocar Fernand Oury¹³ que designava la classa coma un luòc ont avèm lo dreit de regressar mas tanben de se bastir o de se tornar bastir continualament.

Sigmon Freud (1856 1939)

Estadis basats sus l'evolucion libidinale de l'enfant.

Estadi oral (0 – 2 ans).

Estadi anal (2 – 4 ans).

Estadi fallic (3 – 6 ans) : emergéncia dels organs genitais dels mainatges. Lo concèpte de complèxe d'Oedipe apareis. L'estadi es ligat a la masturbacion.

Període de latència (7 – 8 ans)

Estadi genital (adolescent) : Declin del complèxe d'Oedipe per l'alunhament de las pulsions sexualas que son mesas al servici de la coneissença.

Freud bastís sa teoria sul desir. L'enfant es un èsser de desir que se desenvolopa entre las doas defensas que son l'incèst o lo murtre. Dins l'Oedipe lo mainatge vòl dintrar en

---

¹³ OURY Fernand, POCHET Catherine, "Qui c'est le conseil ?" Vauchrétien, Matrice, 1997, p 378

fusion ambe sa maire e vòl «tuar» lo paire. Per l'intermediari de la classa e del conselh, es forçat de se destacar de l'autre sens lo denegar totalament. Dins lo conselh las leis pichonas ajudan lo dròlle dins aquela dinamica.

En conclusion, quitament se podem pas prene totas las nocions d'aquelas teorias psicologicas al compte del conselh, vesèm aparéisser los axes màgers qu'argumentan en favor d'aquela institucion dins lo desenvolopament del dròlle :

- Mesa a distància del subjècte,
- Importància del lengatge,
- Leis fondamentalas,
- Predominança de las interaccions socialas.

3 Creacion administrativa de l'escola.

Dubrir una escòla, es pas solament aplicar un protocòl ambe d'estapas de passar e de validar. Es un marchament long qu'es pas argelat coma de papièr de musica. A cada eveniment, a cada avançada, de questions se pausan. De causas mesas en plaça devon èsser adaptadas, modificadas o suprimidas per ne crear de novèlas.

3.1 L'associacion prefigurativa

Dins los tèxtes, quand los parents interessats per montar una escòla Calandreta s'entressenhan, lo siti internet de la confederacion de las Calandretas indica lo marchament de seguir :

La primièra estapa es de crear una associacion prefigurativa per endralhar lo projècte de dubertura d'una escòla novèla. Recampar qualquas familhas que partejan lo desir de crear una Calandreta. Aquesta estapa es importanta, que lo projècte pòt pas èsser portat per una persona sola e lo nucli inicial se deu d'èsser clar sul projècte.

Se cal metre en ligason amb la federacion regionala competenta. Es lo biais melhor de conéisser lo projècte Calandreta e de reçauvre los primièrs conselhs per que respècten lo projècte de creacion. Es enfin de prene data al prèp del moviment e de començar de soscar als mejans de sa realization.

Totjorn en ligam amb la federacion regionala, far subrondar, conéisser la demanda sociala, saupre se la zòna d'implantacion de l'escòla futura es en creissença demografica. Que n'es de la populacion escolara ? D'escòlas publicas an barrat ? Lo movement occitan es ja representat ? La lenga es encara presenta ?...

La conclusion d'aquesta primièra fasa es la constitucion d'una associacion prefigurativa e la demanda d'agrat Calandreta.

A Senta Gabèla, de parents èran interessats per marcar lors mainatges dins una escòla Calandreta. Se botan en contacte ambe la federacion de Miègjorn-Pirenèus. La federacion los acompanha dins lor marchament, los aconselha cap a la presentacion del projècte a las autoritats e a la populacion. Identifica ambe eles totes las modalitats a emplenar per capitlar aquel projècte. Demercé a la volontat de doas familhas de Senta Gabèla e de la federacion, un primièr acamp public s'es tengut en genièr 2011. La tòca èra de far conéisser melhor lo projècte Calandreta e de faire nàisser lo marchament e escambiar ambe d'autres parents. La tòca pels parents èra de dubrir una escòla occitana dins lo parsant de Senta Gabèla. A la seguida d'aquel acamp L'associacion prefigurativa

s'es creada en mai 2011. L'associacion prefigurativa del projècte de l'escòla es nomenada "Los amics de la Calandreta del Pais Sud Tolosan".

3.2 Los besonhs

Abans d'èsser jos contracte amb l'estat, la federacion de las Calandretas ajudan financiarament las Calandretas novèlas. (Annexe 2)

L'associacion prefigurativa rescontrèt lo conse de la comuna ; ensagèt de trapar ambe son ajuda un local per l'escòla. La Federacion Regionala cerquèt son futur regent amb l'ajuda de l'establiment d'ensenhament superior APRENE.

Quand l'associacion agèt un local, un regent e de calandrons, poguèt declarar la dobertura de son escòla.

Es an aquel moment que dintrèri dins lo projècte de l'escòla de Senta Gabèla. Veníai d'acabar la formacion A1 dins l'establiment Aprène. Miriam Bras, la presidenta de la federacion Mièg-jorn Pirenèus me sonèt a l'ostal.

- « Diga Sofia, avèm pensat a tu per dubrir l'escòla de Senta Gabèla. Pensas que siás capabla e motivada per aquò far ?
- Ai ja ausit parlar d'una dubertura possibla. N'ai ja parlat ambe Maria Pèira Vernières, la regenta de Castras e que me diguèt de mi escampar ! Pensi n'èsser capabla ambe d'ajuda de la federacion plan segur.
- Los parents an format una associacion prefigurativa «Los amics de la calandreta del pais sud tolosan». Se son encontrat i a de parents motivats e d'autres que trentalhan encara. Lo conse es prèst a aculhir l'escòla dins un bastiment adaptat. Lo conselh de la comuna es fòrça interessat.
- Quantes de mainatges i aurà ?
- Pensam que i aurà 3 mainatges a la debuta. Los parents vòlon encontrar rapidament la regenta per aver mai de precisions cap al projècte qu'auràs, lo ritme que botaràs dins la classa. An besonh d'èsser rassegurats.
- Soi disponibla. Manca de lor balhar mon numerò de telefonet e podrèm far una encontra.
- Te tèni al fial.»

3.3 L'encontre ambe los parents

En Julhet 2011, un rescontro ambe los parents es fixat : se tendrà lo 26. M'aprèsti per un acamp ont serai jutjada e que serà determinant dins la seguida del percors.

Los estudis mòstran que lo primièr contacte es determinant dins las relacions que podèm aver ambe los parents. Coma en 1887, Marcellin Berthelot, ministre de l'instrucccion publica, declarèt : «D'ont mai la familia s'interessa a l'escola, d'ont mai es segura de prosperar.» E sabi que dins aquel cas, la familia es vertadièrament dins lo lagui d'aver una escòla convenenta, conforma als espers de cadun.

A la Conferéncia-debat al torn de la sortida del libre «Les relations parents-enseignants à l'école primaire » del 23 de genièr de 2008 al Cddp 93, Françoise LORCERIE, cargada de cèrcas al CNRS, disia a prepaus de la relation parents-regent que caliá distinguir 3 epòcas :

- L'epòca del «assubjectits» : epòca nascuda de l'empèri napoleonian mas presa per la republica. Aquela epòca es fondada sus la relation autoritaria instaurada per l'estat amb lo ciutadan en matèria d'educacion. Los parents delegan als regents una partida importanta de l'autoritat e del dreit d'instrucccion.
- L'epòca dels " partenaris " : la lei d'orientacion sus l'educacion de julhet 1989 legalisa e institucionalisa la participacion dels parents a totes los nivèls del sistèma educatiu.
- L'epòca dels " clients " : l'usatgièr deu èsser plaçat al centre de totes los servicis publics. Parlam de parents consumidors.

Françoise LORCERIE se pauxa la question : « Quina es la plaça dels parents dins l'escola de uèi ?» Aquela question la me soi pausada tanben en aprestant l'acamp. Mas es demercé a l'experiéncia qu'i podèm respondre.

Auduc Jean-Louis dins son libre¹⁴ intitulat *Les relations parents-enseignants à l'école primaire*, punta del det que las relacions parents-regent van pas tranquillament. « Los parents an paur del jutjament dels regents sus lor capacitat a èsser de bons parents, an paur fàcia al poder de l'institucion escòla ... E lo regent, el tanben, a paur del jutjament de las familhas, paur de las questions que li pòdon èsser pausadas, paur d'una remesa en causa

---

¹⁴ Auduc, Jean-Louis. *Les relations parents-enseignants à l'école primaire*, CRDP Crêteil, 2007. 120 p

de son mestièr.» Jean-Louis Auduc ditz que « combatre aquelas paurs recipròcas, es un enjòc fòrça important.»

Per aprestar l'acamp, dubrissi lo quasèrn que me servirà de supòrt per l'annada. A cada acamp, escrivi tot. Me servirà a èsser segura de las decisions que foguèron presas e farà ganhar de temps per tornar pas prene o parlar de subjèctes ja pausats.

L'acamp se fa dins l'ostal d'un dels parents qu'es marcat dins l'associacion « Los amics de la Calandreta del país sud tolosan». Al torn d'un taula los parents m'espèran, pas que de mamàs...

Debanament de l'acamp :

Presentacion : Cada mamà se presenta (Leily, Axelle, Céline, Léonie, Cécile, Tatiana, Céline) e ditz son edat, sa profession, quantes de mainatges a e lors annadas de naissença.

Me presenti tant al nivèl personal (maridada, ambe doas dròllas) coma al nivèl professional : expliqui mon percors e perque soi arribada dins lo projècte ambe eles. Lor prepausi de me pausar de questions sus Calandreta, lo projècte. Las questions son largas.

Las mamàs son laguiosas cap a l'acuèlh de lor pichon. Cossí se debana una jornada de classa ? Los pichons faràn prangièra ? Quin material cal per la classa ? Las questions s'apialan. Ensagi de respondre lo mai simplament possible. S'ai pas de resposta a lor balhar las marqui dins mon quasèrn e ne parlam amassa. Mantunas questions me son pas adreiçadas mas son de questions tecnica d'organisacion e es aquí que cal vertadièrament explicar als parents que sèm a fargar l'escòla. Qu'ai pas totas las responsas e que nos cal prene de decisions amassa. Es un projècte de portar collectivament.

Punts de l'acamp :

Avèm fait un punt suls oraris. La decision foguèt presa d'acabar la classa cap a 17h per daissar temps al parents de venir quèrre lor pichon.

Lo gostat e lo repais seràn balhats pels parents. A torn de ròtle los parents s'ocuparàn del temps entre 12h e 14h.

A la debuta, lo cap d'establiment deviá èsser un dels parents fòrça implicat dins lo projècte. Ma decision foguèt d'o far pas e de prene aquel ròtle. Aurai del còp, una mai granda possibilitat d'implicacion dins lo projècte e aurai la possibilitat de contrarotlar las decisions presas dins lo cadre del temps escolar. Qu'es per ieu «MON» temps. La mamà

que deviá prene en carga aquel ròtle ne foguèt pas tocada mas puslèu tranquilizada.

De far aprèp l'acamp :

- Faire una tièra del material per la classa
- Mandar lo dorsièr d'inscripcion als parents,
- Demandar de mòbles a las escòlas calandretas,
- Prene contacte ambe l'associacion al canton que se tracha d'un òrt partejat.

Bilanç de l'acamp : ai vist sèt mamàs mas l'efectiu total dels mainatges representa pas que 3 dròllas nascudas en 2008. Mon projècte d'escòla serà la dubertura de l'escòla cap al vilatge.

Ara, ai de travalh de mesa en contacte ambe las personas activas dins lo vilatge. Los parents semblan decidits e son plan dins l'accion. Pensavi aver mai de questions cap a l'ensenhamant, a la pedagogia, a l'immersion... Mas las questions foguèron mai axadas sus l'organisacion practica. Un acamp de presentacion de la pedagogia e del bilinguisme serà fait a la debuta de l'an.

3.4 *Lo local e l'encontre ambe lo conse*

En fin de julhet, un problema de local se paua. Lo conse qu'èra plan implicat dins lo projècte nos balha pas de local. Cap de local per la dintrada ! Nos cal far ambe d'autres mejans. La presidenta de l'associacion prefigurativa demanda un acamp e lo conse me vòl veire. En quelques jorns, los associatius se meton en cercà de locals. Un apartament es liure. Me prepausan, lo meteis jorn, la rescontre ambe lo conse e la visita del local.

Vau a Senta Gabèla, visiti lo local que me sembla adaptat a l'acuèlh d'un pichon nombre d'escolans. L'encontre ambe lo conse e son ajuda es crispada. Los associatius tòrnan dire que s'èra engatjat dins lo projècte d'escòla a Senta Gabèla e que s'avèm pas de locals balhat per la comuna, avèm besonh de finançament e d'ajuda per capitlar dins nòstre projècte. Lo conse s'engatja a ajudar l'associacion sul plan administratiu mas assegura que balharà pas de moneda al projècte. Los associatius son plan desorientats per son prepaus.

Ara qu'avèm un local e de mainatges a inscriure, la declaracion de l'escòla se pòt faire.

3.5 Declaracion de dubertura

Lo còdi de l'educacion es lo còdi que regropa de disposicions legislativas e reglamentariás relativas a la dubertura d'un establiment d'ensenhamant primari, segondari e superior.

3.5.1 Lo còdi de l'educacion :

Dins lo còdi de l'educacion los articles L441-1 ; L441-2 ; L441-3 explican çò que cal far per dubrir una escòla.

Article L441-1

Tota persona que vòl dubrir una escòla privada deu prealablament declarar son intencion al conse de la comuna ont la vòl establir, e li designar los locals de l'escòla.

Lo conse balha immediatament al demandaire un recebut de sa declaracion e fa afichar aquela a la pòrta de l'ostal de la comuna, pendent un mes.

Se lo conse jutja que los locals son pas convenientes, per de rasons tiradas de l'interès de las bonas mors o de l'igièna, forma, dins los uèit jorns, oposicion a la dubertura de l'escòla, e n'infòrma lo que demanda.

La meteissa declaracion deu èsser faitas en cas de cambiament de locals de l'escòla, o en cas d'admission d'escolans intèrnes.

Article L441-2

Lo que demanda adreiça la declaracion mencionada a l'article L. 441-1 al representant de l'Estat dins lo despertament, a l'autoritat de l'Estat competenta en matèria d'educacion e al procuraire de la Republica ; apònd per l'autoritat de l'Estat competenta en matèria d'educacion, son acte de naissença, sos diplòmas, l'estrach de son casièr judiciari, l'indicacion dels luòcs ont demorèt e de professions exerçadas pendent las dètz annadas precedentas, lo plan dels locals afectats a l'establiment e, s'aparten a una associacion, una còpia dels estatuts d'aquela associacion.

L'autoritat de l'Estat competenta en matèria d'educacion, siá sens acòrdi prealable, siá sus la quèsta del procurador de la Republica, pòt formar oposicion a la dubertura d'una escòla privada, dins l'interès de las bonas mors o de l'igièna.

Fauta d'oposicion, l'escòla es dubèrta a l'expiracion d'una sosta d'un mes a comptar del depaus de la declaracion de dubertura, sens aucuna formalitat.

Article L441-3

Las oposicions a la dubertura d'una escòla privada son jutjadas contradictòriament pel conselh academic de l'educacion nacionala dins la sosta d'un mes.

Apèl de la decision renduda pòt èsser interjetat dins los dètz jorns a comptar de la notificacion d'aquela decision. L'apèl es rebut per l'autoritat de l'Estat competenta en matèria d'educacion e jutjat contradictòriament dins una sosta d'un mes.

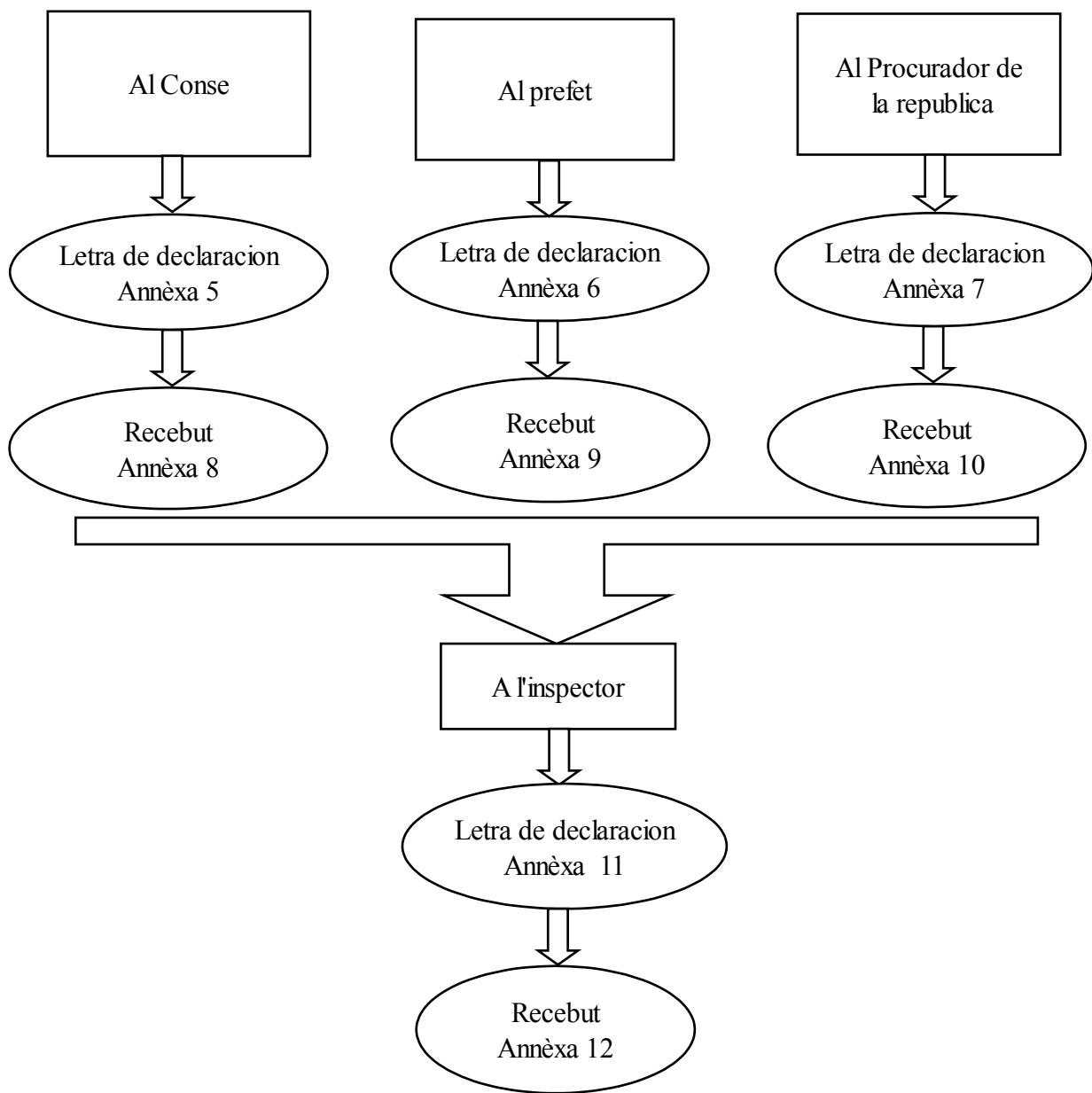
Lo demandaire se pòt far assistir o se far representar per un conselh davant lo conselh academic e davant lo conselh superior.

Jamai la dubertura pòt pas aver luòc abans la decision d'apèl.

3.5.2 Istoric de la dubertura administrativa de l'escòla

Aprèp l'encontre ambe los parents interessats fau las letras al conse del vilaige de Senta Gabèla (Annèxa 5), al prefet (Annèxa 6), al tribunal (Annèxa 7). Dins cada corrièr ai apontut d'annèxes. Cal esperar lo rebut de cada institucion e lo vejaire de la comission de seguretat per demandar l'autorizacion de dubertura de l'escòla a l'inspector d'acadèmia.

Etapas de declaracion administrativa :

Debuta de setembre, manca encara fòrça papièrs. Las administracions son pas activas del temps de las vacanças d'estiu e tot pren de retard.

Per la dintrada, los parents devon marcar lors pichons dins una estructura. Pòdon pas esperar la declaracion oficiala. L'escola es pas declarada dubèrta, una gardariá associativa es mesa en plaça dins lo local en esperant totes los papièrs administratius.

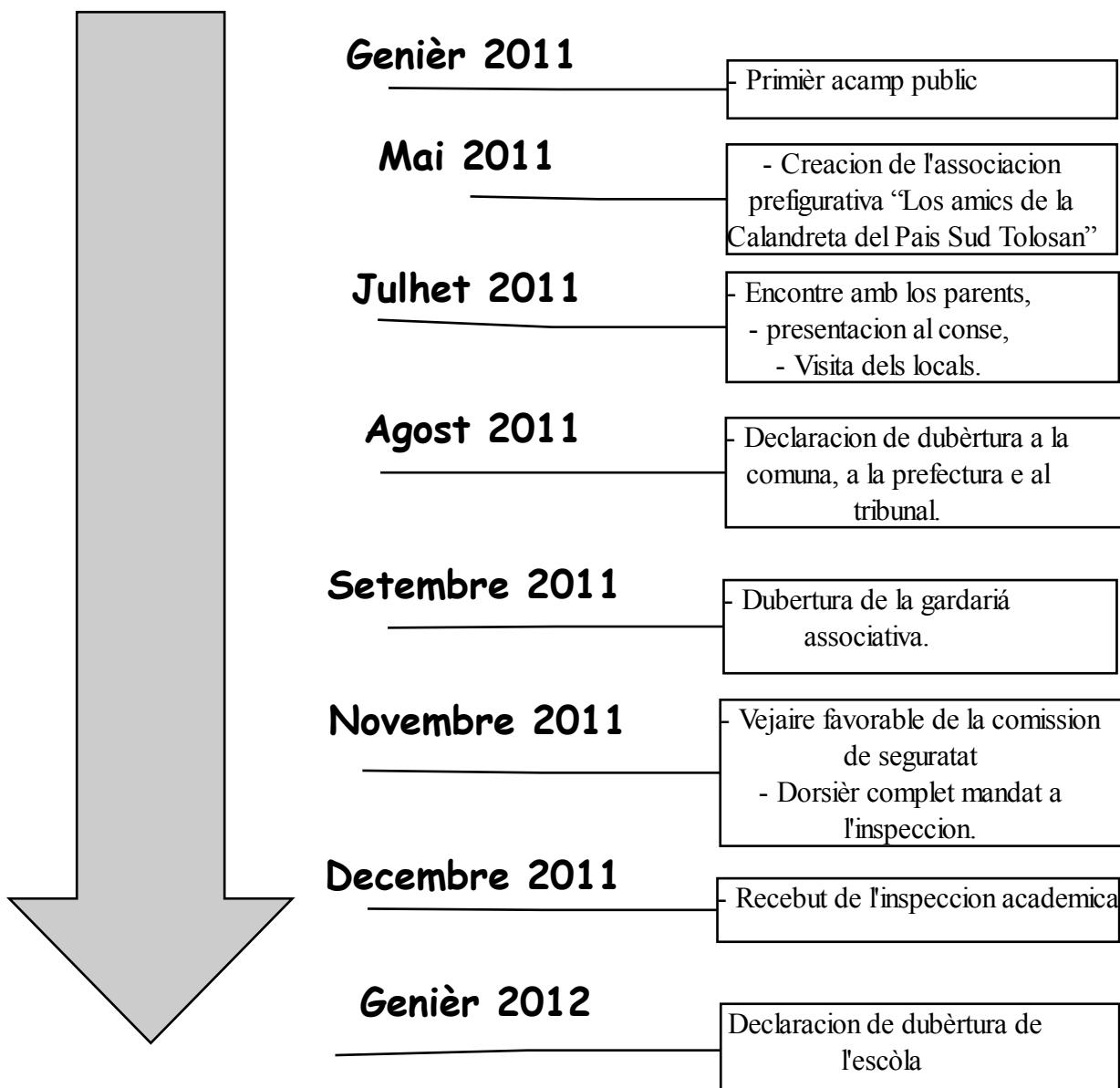
Soi una regenta dins una gardariá associativa ! Es malaisit d'explicar aquel funcionament. Mas cal passar per aquela estapa si que non, l'escola dubrirà pas sas pòrtas ongan. En novembre 2011, alara que sèm dins los locals e que soi en pòste, la comission de

seguretat manda un vejaire favorable a la dubertura de l'escòla. Amb lo burèu de l'associacion prefigurativa, mandam a l'inspeccion los papièrs de declaracion. (Annèxa 10)

Decembre 2011, lo recebut de l'inspeccion arriba a l'escòla. Cal esperar un mes per èsser reconegut «Escòla Calandreta»

Genièr 2011 : l'escòla es declarada dubèrta. L'associacion de lancament del projècte Calandreta “Los amics de la Calandreta del Pais Sud Tolosan” càmbia de nom e se sona l'associacion culturala Caminòc. Un an aprèp lo primièr acamp public l'escòla es dubèrta.

Istoric simplificat de la creacion administrativa de l'escòla :

La partida que s'acaba aviá un objectiu doble :

- Descriure del biais lo mai precís possible lo debanament e las donadas necessàries a prene en compte per metre en plaça administrativament una escòla Calandreta. Vesèm la necessitat de consultar las annexas en permanéncia.
- Balhar una vision subjectiva de mon viscut.

Es aquel segond objectiu que volí interrogar dins la conclusion de ma primièra partida e abans de dintrar dins lo grop-classa.

Lo debanament administratiu e associatiu me constrenguèt a respectar las donadas balhadas, donadas qu'ai pas las capacitats de modificar. Ma volontat èra de far nàisser una escòla. Per aquò far, me calguèt integrar mon sòmi a las realitats : socialas, associativas, confederalas e umanas. Me devi plegar a las exigéncias de la societat se volí faire nàisser mon desir de regenta. Coma lo ditz E. Durkheim, « la caracteristica del fach social, es qu'exerça una constrencha sus l'individu. »¹⁵ Aquela dimension de mon travalh es fastigosa e ne pòt descoratjar mantuns. Lo fau perque «val lo còp ! ». Mas quicòm se jòga al delà del rapòrt a la lei. Fau l'experiéncia de crear una escòla. Auriái poscut dintrar dins una escòla ja establida mas l'experiéncia de dubrir un establiment, de portar un projècte, m'autorisarà a incarnar la lei. Serai representanta de la lei de l'escòla coma de la lei de la classa. La responsabilitat qu'ai presa m'a permés d'aver un ròtle actiu. Las decisions presas se fan doncas dins lo seriós e la libertat. Serai legitima dins aquela representacion de la lei sociala e simbolica.

Devi far atencion a mesclar pas los ròtles : lo de cap d'establiment e lo de regenta. Me devi pas identificar de longa an'aquelles estatuts. Seriá marcar la riquesa humana qu'existís dins la practica de la classa. Se analisi en permanéncia mos ròtles es per aver aver una posicion autra que la dels rapòrts de dominacion. De problemes ierarquics e administratiu. Es tanben aquela distincion qu'ai volgut mantene dins dins lo plan de mon memòria. Cal tene compte de la complexitat. Mas ara ai tengut compte de las leis generalas e indisputables de l'establiment, ai la legitimitat de metre al segond plan aqueste dimension e de balhar de plaça a la classa coma institucion. Metre en abans la singularitat, lo desir e la paraula del subjècte tan per ieu coma pels mainatges.

---

¹⁵ DURKHEIM.Emile , Les règles de la méthode sociologique, Paris, Flammarion, 1988, p.105

Abans d'arribar al viscut de la classa caliá contunha lo camin de la construcion de la realitat de las causas. Podèm dire que çò que precedís es pas que la preistòria. I a agut la bastisson d'una escòla ara cal far nàisser la classa. Passam d'una logica a l'autra, d'una realitat administrativa, juridica, associativa a una logica de practica, de desir de cooperacion.

Per dire mai simplament, lo «materialisme» escolara que parla Freinet contunha : aprèp lo materialisme administratiu, rarament estudiat, dintram dins d'aspèctes mai coneguts dels practicians pedagogics : la mesa en plaça d'una classa institucionala.

4   La classe cooperativa

4.1 Organisacion espaciala de la classa

Del temps que los papièrs administratius son en partença, e coma l'ai ja nomenat aital en setembre 2011 cal organizar los locals per i far una gardariá associativa. Serà nomenat aital mas aurà ja lo funcionar d'una escòla mas sens papièrs oficials.

Amenatjament de l'espaci :

Los parents prenon en carga los mòbles trapats dins una autra Calandreta. Dins lo local, los parents son en òbra per pintrar, netejar, m'ajudar a mudar los mòbles.

Dins l'escòla, devi assegurar la seguretat en respectar las nòrmas. L'amenatjament per la mesa en òbra de la pedagogia deu èsser evolutiu, permetre lo regropament de totes los mainatges, permetre las accions individualas, balhar enveja d'agir, rendre aisit los desplaçaments, lo recapte e l'accession a l'afichatge... Los mòbles devon respectar las condicions d'igièna (de bon netejar).

Dins lo local :

- Una sala de classa,
- Una sala de motricitat e luòc de repais,
- Una cosina,
- Una sala per la dormida,
- Una sala de banh amb comuns,
- Una cort,
- Un espaci verd (pas accessible).

Ma soscadissa se fa sus l'amenatjament de la sala de classa. Los parents prenon en carga las autres pèças.

Dins la classa, l'espaci regropament serà intitulat «Lo canton». Los objectius son específics : afortir l'apertenéncia al grop-classa ; permetre los escambis, las descobèrtas collectivas; permetre d'aprendissatges. Lo canton dins la classa serà permanent. Serà constituit de coissins, d'un tapis e una cadièra. L'espaci servirà a diferentas

activitats : cants, escota de contes, lectura d'albums, jocs musicals... L'affichatge serà específic als moment d'acuèlh e de bilanç de fin de jornada. Los affichatges seràn bastits amb los calandrons.

L'espaci de la classa s'organisarà, fòra lo luòc de regropament, en dos tipus d'espacis distints dins lo funcionar : lo canton jòcs e los espacis d'activitats. Lo local fasent pas que 50m² los diferents espacis seràn doncas redusit. Al canton jòcs i aurà doas possibilitats de frequentacion :

- Liure : es l'enfant que decidís de l'activitat, pas d'obligacion de produccion, l'adulte es en defòra lo canton e obsèrva.
- Guidada : demercé a de situacions d'aprendissatge amb d'objectius ciblats. L'adulte serà present del temps de l'activitat.

L'espaci d'activitats serà al centre de la classe e utilisarem los burès. La frequentacion serà pas liura mas impausada.

Los autres cantons seràn meses en plaça a la demanda dels mainatges e dins las primières setmanas en fonction dels besonhs.

4.2 Establiment del projècte d'escòla

4.2.1 Lo projècte d'escòla

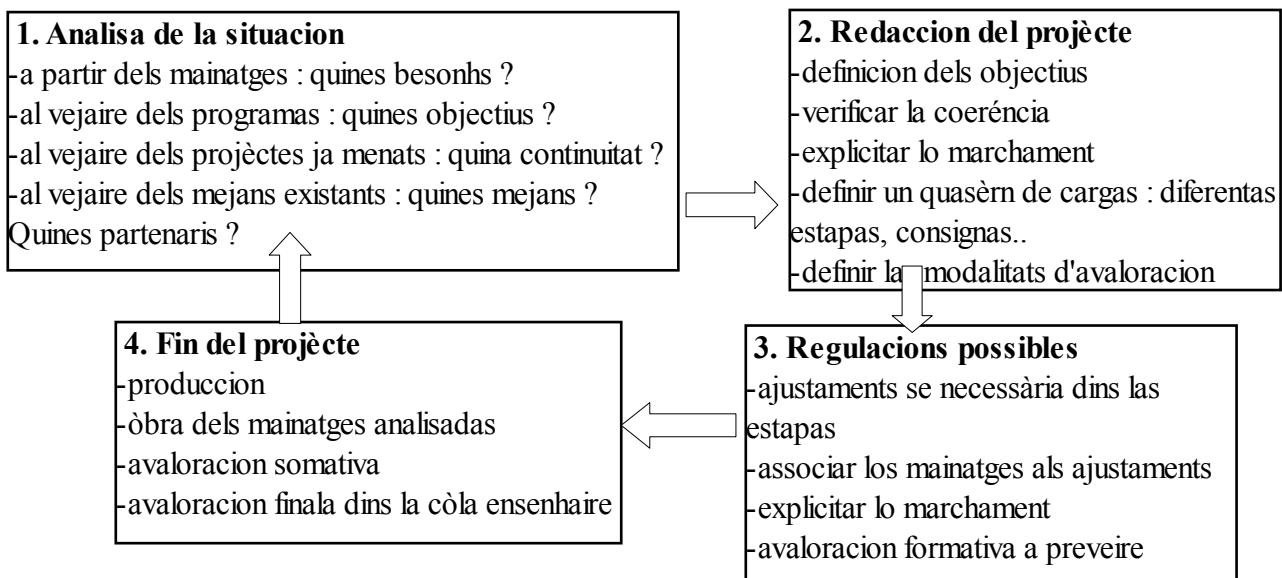
« Lo projècte d'escòla a per tòca de metre en relacion los objectius nacionals e la situacion locala, e de definir las estrategias que pareisson las melhor apropiadas per aténher los objectius en téner compte del contèxt. Lo projècte d'escòla concernís en primièr l'accion dels regents dins lor classa. Lo ròtle dels regents es en primièr la construccion dels aprendissatges. Es tanben d'educar. Es encara de far espelir l'interès del mainatge al mond que l'enròda e de desvolopar son esperit critic. La còla pedagogica a la responsabilitat de bastir una progression coerenta e d'en adaptar lo ritme a la diversitat dels mainatges.»¹⁶

Lo projècte d'escòla deu s'adaptar als enjòcs educatius en considerar l'enfant tan a l'interior qu'a l'exterior de l'escòla. Me cal cercar de solucions als problèmas que se

¹⁶ JOSPIN Lionel, *Le projet d'école*, MEN, CNDP,Hachette Ecoles,1992 p4

pausan. Per aquò far, me cal passar las estapas descriutas per BORDALLA Isabelle et GINESTET Jean-Paul : ¹⁷

4.2.2 Las prioritats de l'escola

Lo projècte d'escola es basat sul las activitats que plaçan l'escolan dins la construccion dels sabers e dins sa construccion personala. « La mediacion cognitiva dels aprendissatges preconisa de faire jogar a l'individu un ròtle actiu e motor, en li faire abandonar la tradicionala passivitat, en prene consciéncia de sas capacitats a produsir de coneissenças sul real e a resòlver de problèmes.» Lo projècte d'escola deu s'inscriure dins lo viscut de l'escola mas es una escola qu'existís pas. Per poder aver una vertadièra dinamica lo ròtle del projècte d'escola serà de dubrir aquela escola. Lo podèm veire dins mantunes senses : dins lo sens de la dubertura de sas pòrtas e dins lo sens de la dubertura dels mainatges a lor environa. Pensi que mon ròtle es de dubrir l'escola. « Sortir, es mostrar qu'òm existís. Sortir es se mostrar als autres. »¹⁸ . Freinet vol centrar l'educacion sus l'enfant, sus son afectivitat e sul mitan que l'enròda. Vòli coma Freinet crear «una escola viventa, la continuacion naturala de la vida de la familia, del vilatge, del mitan»¹⁹ .

¹⁷ BORDALLA Isabelle et GINESTET Jean-Paul, *Pour une pédagogie de projet*, Hachette Education, Paris, 1993

¹⁸ BACCOU Patrici, De la classa-passejada de Celestin Freinet a la formacion pedagogica dels mestres de las Calandretas, Memòri Master 2, 2012 p79

¹⁹ FREINET Célestin, Les techniques Freinet de l'école moderne, Carnet de pédagogie pratique Paris 1964 p42.

Dins lo diccionari Larousse, l'idèa de dubertura pòt aver mantunes senses :

- Moment ont l'activitat comença,
- començament de quicòm,
- èsser dubèrt es èsser dispausat a aculhir quicòm, èsser aculhent, accessible.

Es l'esperit que volí metre dins l'escola. De personas pòdon aver paur d'aquela novèla escola que pren de mainatges al servici public ; los mainatges de l'escola pòdon voler demorar dins lor còla sens aver enveja de veire fòra lor grop-classa ; de mainatges pòdon aver paur de l'exterior. Per contrarotlar aquelas paurs, volí far de l'escola una escola transparenta, ont los mainatges an enveja de descobrir los autres e far de projècte amb eles.

Vau intitular lo projècte d'escola : «La dubertura de l'escola cap al vilatge» (annèxa 13).

La lenga

L'objectiu de l'escola es de transmetre la lenga e la cultura occitanas als mainatges en tot assegurar lor escolarizacion en occitan. L'establiment ten compte de la realitat de la practica de la lenga dins son environa pròcha e participarà a las accions en favor de son espandiment e de sa reconeissença.

Lo projècte escolar a per tòca de bastir una collaboracion ambe las associacions e las collectivitats per l'espandiment de l'occitan.

La dubertura cap als autres

Dubertura cap als camaradas de l'escola.

Los mainatges son pas totjorn capables d'identificar las règlas de vida en collectivitat. Los devi ajudar a las conéisser e a las explicar amb la tòca de se respectar.

En començar a l'escola mairala, los mainatges son egò-centrics e van aprene pichon a pichon a s'interessar als autres e a respectar plan totas las diferéncias dintre las individualitats (amistat, tolerància,...)

Seràn ajudats per aprene a viure amassa e dins lo respècte de las règlas de vida collectivas. Per exemple :

- Animar de conselhs al torn de la colèra, del partatge.. o en utilizar de supòrts variats (jòcs cooperatius, libres...).
- Favorizar l'ajuda entre los mainatges.

- Menar los grangs a venir los paissèls dels pichons.
- Aprene a respectar lo temps de paraula de cadun.

Las coneissenças suls biaisses de viure podràn èsser abordats a l'escasença d'activitats de lengatge e organizadas al torn de tèmas ligats a l'environament del mainatge (vida de familha, luòc de vida, amics, lésers, fèsta). Lo mainatge descobrís aital la vida escolara d'enfants del meteis edat.

Dubertura cap als estatjants de Senta Gabèla.

Los mainatges marcats a la Calandreta son pas totes del vilatge de Senta Gabèla. Los que son del vilatge lo coneisson pas que pel biais de lors activitats. En saupre que l'escolaritat d'aqueles mainatges se va passar pendent 8 ans dins lo vilatge, me sembla interessant de metre en plaça una descobèrta del vilatge e dels estatjants.

4.3 L'emplec del temps

Establi en debuta d'an, l'emplèc del temps (Annèxa 14) es pas rigida. L'aprestança de la classa es mai aisida quand l'emplèc del temps es pensat plan. Es fait sus la setmana. Long de l'annada serà cambiat mantuns còps d'una part perque los projectes son diferents o perque los mainatges prepausen d'activitats (letra als correspondents, aprestança d'una sortida...).

Per la mairala, l'emplèc del temps deu prene en compte :

– lo temps educatiu : acuèlh, passatge als comuns, dormida, gostat, recreança...

Cada jorn preni un temps d'acuèlh. L'enfant passa del niu familial a la colectivitat. Cal prene lo temps per l'aculhir. Es un temps de socializacion, de partatge, de lengatge individual. La causida de l'activitat es liure. Las recreanças permeton una trencadura vertadièra. Es un moment per se destibar, per jogar. Veirem qu'es pas tan natural. Lo gostat es pres en comun.

– lo temps d'aprendissatge : activitats liures, en autonomia, d'entrainament, dirigidas, de contra-ròtle... Totes los aprendissatges devon dintrar dins las competéncias definidas per l'Educacion Nacionala. Anam veire çai-jos que las institucions mesas en plaça dins la classa portan aquels apprendissatges.

L'emplec del temps a una triple perspectiva : equilibrar la jornada dels mainatges, respondre a lors besonhs e centrar sus la logica d'aprendissatges. Los programmes oficials²⁰ precisan pas de constrenchas d'oraris.

Los rituals a l'escola mairala agropan totas las activitats que se repeten. Permeton de securisar l'enfant e de depassar sas paurs per anar pauc a pauc cap a l'inconeget. Dins l'emplèc del temps que vau metre ne plaça de rituals que permeton d'encadrar e d'organisar la jornada de classa.

L'emplèc del temps impausa un ritme, de delais, de repèris. Se cal mesfisar de la pesantor e la rigiditat dels temps. Se los mainatges an la «possibilitat de prepausat al conselh una modificacion d'oraris...lo temps es mai viscut que non pas subit.²¹»

M'avisi que tre la debuta de l'annada escolara ai escritas las institucions dins mon emplèc del temps. Las auriái pogut metre en plaça pauc a pauc en fucion dels besonhs dels mainatges. Mas es aital que volí començar la classa. Los mainatges descobriràn lo fucionar. Calandreta fonica demercé a una pedagogia institucionala. Aquelas institucions devon èsser un mejan de metre en plaça los programmes de l'Educacion Nacionala.

4.3.1 La plaça de las institucions dins los programas oficials.

Lo sòcle comun de coneissenças e de competéncias, aital coma los programmes d'ensenhamant de l'escola primari publicat en 2008²², son los espleches essencials que permeton als mainatges d'accendir als camps del saber.

4.3.1.1 Lo sòcle comun de coneissenças e de competéncias

Lo decret del 11 de julhet de 2006 relatiu al sòcle comun de coneissenças e de competéncias e modificant lo còde de l'educacion. En resumit definís tot çò qu'es indispensable de mestrejar a la fin de l'escolaritat obligatòria.

Lo sòcle s'organiza en sèt competéncias grandas : caduna es compausada de coneissenças essencialas, de capacitats d'emplegar e d'actituds indispensablas long de la

²⁰ Bulletin officiel n°3 19 juin 2008 Horaires et programmes d'enseignement de l'école primaire, Paris, Ministère de l'éducation nationale, 2008 40 p

²¹ LAFFITTE René et le groupe Vers la Pédagogie Institutionnelle, *Mémento de Pédagogie institutionnelle, Faire de la classe un milieu éducatif*, 2ème édition, Matrice, 1999, p100

²² BO n°3 19 juin 2008 Horaires et programmes d'enseignement de l'école primaire, Paris,Ministère de l'éducation nationale, 2008 40 p

vida, coma la dubertura als autres, la curiositat, lo respècte de seu e dels autres.

Las sèt competéncias son :

- Lo mestritge de la lenga francesa : Capacitat de legir e de comprene de tèxts variats, qualitat d'expression escrita, mestritge de l'expression orala, aprendissatge de l'ortografia e de la gramatica, l'enriquiment quotidian del vocabulari.
- La pratica d'una lenga viva estrangièra : comprene un prepaus oral e tanben un tèxt cortet e simple, se far comprene a l'oral e a l'escrit en utilizar d'expressions correntas.
- Los principals elements de matematicas : mestritge dels calculs e dels elements de geometria, lo mainatge apren a mobilizar de rasonaments que permeton de resòlver de problemes) e la cultura scientifica e tecnologica : estructura e funcionament de la Tèrra e de l'Univèrs, matièra e sas proprietats , l'energia, las caracteristicas del viu, la concepcion, la realization e lo fonctionar dels objèctes tecnicos.
- Lo mestritge de las tecnicas usualas de l'informacion e de la comunicacion : far usatge responsable de las tecnologias de l'informacion e de la comunicacion.
- La cultura umanista : formacion del jutjament, del gost e de la sensibilitat. Aquesir de referéncias en istòria, en geografia, en literatura e en arts.
- Las competéncias socialas e civicas : mestrejar, coma individu e coma ciutadan, las règla elementari de la vida en societat e las metre en òbra dins lo cadre escolar. Dreit e devèrs de ciutadan, noción de responsabilitat e de libertat e lo ligam entre eles, los principis d'un Estat de dreit, lo fonctionar de las institucions, de l'Estat, de l'Union europea.
- L'autonomia e l'iniciativa : èsser autonòm dins son trabalh, s'engatjar dins un projècte e lo menar a tèrme, bastir son projècte d'orientacion.

4.3.1.2 Los programmes d'ensenhament de l'escòla primari

Lo bulletin oficial vòl permetre als mainatges d'aver de possibilitats egals de capitada. Permet tanben d'aprestar, per totes, una integracion capitada dins la societat. L'escòla primària deu transmetre e far aquesir a cada mainatge las coneissenças e las competéncias fondamentalas que seràn necessàrias per la seguida de l'escolaritat al collègi e al delà, dins los camins de formacion causits pel mainatge.

Dins las institucions, las competéncias son transversals. Tòcan mantuns domenis d'aprendissatge coma l'anam veire çai-jos.

4.3.2   Las institucions mesas en plaça dins ma classa

Abans d'anar mai luènh dins la reflexion, me sembla primordial de definir los tèrmes que s'articulan al entorn de la pedagogia institucionala. Se la pedagogia es l'art d'educar, lo tèrme designa de metòdes e de praticas d'ensenhamant e d'educacion differentas. Punta tanben las qualitats requesidas per transmetre un saber. Es a dire ensenhar un saber o una experiéncia per de metòdes adaptats a un individú o un grop.

Una institucion

Una institucion designa una estructura sociala ambe una estabilitat dins lo temps. Sociologicament, una institucion es l'ensemble de faits socials, mas a condicion que los faits sián organizats, trasmeton, e finalament s'impausen. L'institucion participa a l'organisacion de la societat o de l'Estat.

Dins la classa es un moment, un luòc dins la setmana consacrat a un temps de paraula, de moments de presa de decisions. Cadun dins la classa, regent e mainatges, ten d'estatuts (ròtles, foncions,...) en fucion de son nivèl de comportament. Una institucion preceda l'individú e viu après son despart. Los mainatges la pòdon far evoluir mas pas desaparéisser. «Luòc, limita, lei, lengatge son de condicions necessàrias a la constitucion e al fucionament d'un mitan associatiu.»²³

La cooperacion

La cooperacion es una forma d'organisacion collectiva. Dins un sistèma basat sus la cooperacion, los diferents actors trabalhan dins l'esperit d'interès general de totes los actors. Aquò supausa un gras de fisança e de compreheson. La cooperacion es antagonista a la concurréncia. Los actes pòrtan pas prejudici a la dignitat del subjècte. Los subjèctes an un poder qu'es pas total, es limitat a l'autre. «A la plaça de subir sens lo saber, coma una fatalitat, los mainatges, lo regent, prenon de mesuras per lo cambiar e l'organizar.»²⁴

---

²³ LAFFITTE René et le groupe Vers la Pédagogie Institutionnelle, *Mémento de Pédagogie institutionnelle*, Faire de la classe un milieu éducatif, 2ème édition, Matrice, 1999, 386p

²⁴ IMBERT Francis, *Vocabulaire pour la pédagogie institutionnelle*, edition Matrice, Vigneux, p 236.

Praxis

Christian Maurel²⁵ explica que la praxis es un «ensemble de practicas educativas e culturalas qu'òbran a la trasformacion sociala e politica, [que] travalhan a l' emancipacion dels individus e del pòble, e argumenta lor potència democratica d'agir»

La praxis es una es una elaboracion dins la reflexion e dins l'accion portant sus las estructuras a trasformar. Una teoria a besonh d'èsser botada a l'espròva de la praxis per aver una avaloracion. Es un elaboracion collectiva, dins lo grop, de las practicas viscudas dins lo quotidian. Supausa un collectiu. Es creatritz de novèlas realitats qu'apelan de sabers novèls.

Lei

La lei es compresa dins l'ensemble de las règles e de nòrmas dins una societat balhada. Lei es sovent lo tèrme generic per totes los actes. Una règla al sens figurat es un principi de vida en societat ; l'ensemble de las règles constituís un tot coherent que la personas seguisson per coexistir melhor.

La lei pòt èsser desfita, es un esplech evolutiu quand i a de mancament o de deviança. Pòt èsser enfrànhada sens crenta de mòrt. Dins aquel cas la règles pòt èsser trasgressada doncas cal preveire un sistem de contravencions que frenarà lo mai possible los contravenents.

Per Catherine Pochet « la lei es pas una menaça, una repression, mas una garantida d'escambis, de la paraula.» Quand es formulada d'un biais negatiu, permet mai de libertat. La règla ven una tòca d'aténher, un ideal.

René Laffitte²⁶ parla de lei « al sens antropologic e psicanalitic del tèrme : de limita simbolica entre seu e lo monde que l'environa, entre seu e l'autre.»

Ai doncas decidit de metre en plaça las institucions tre la debuta de l'an. Es illusòri de pensar que las institucions van venir en fucion del desir, del besonh de l'enfant subretot quand es un pichon que descobris l'escòla e que i a pas de grand per mostrar lo camin. Pòdi pas utilizar los acquesits e las competençias dels enfants del mitan. N'i a pas ! Soi ieu, la regenta que prepausa las activitats. Cossí far nàisser un desir al dintre d'un jovenòt ? Es lo mitan que va far venir lo desir a l'escòla alara que dins la primières annadas de vida son los

²⁵ MAUREL Christian, *Éducation populaire et puissance d'agir. Les processus culturels de l'émancipation*, L'Harmattan, 2010

²⁶ LAFFITTE René et le groupe Vers la Pédagogie Institutionnelle, *Mémento de Pédagogie institutionnelle*, Faire de la classe un milieu éducatif, 2ème édition, Matrice, 1999, 386p

besonhs (afectius, fisics..) que suscitan son desir. Quand sèm mai grand, lo desir ven d'una enveja. « Existís un moment ont tot bascula : al moment ont los mestiers, los ròtles, los poders fabrican de desir. A la partença los mainatges l'ignoran. Sol lo regent sap ont va...²⁷»

Detalhi çai-jos cada institucion. Mas coma l'escrigueron F. Oury e A. Vasquez : « la classa se bastís pas coma un mecanò. Ont començar ? — Per tot a l'encòp.²⁸». En efièit la classa serà dins los primièr temps una classa experimentala. Los espleches seràn prepausats e a cada avançada, las institucions en òbra seràn questionadas, modificadas o suprimidas : una progression es possibla. Me soi doncas impausada aquelas institucions e las ai tanben impausadas als mainatges. Es necessari de far la tièra d'aquelas institucions e de ne presentar los enjòcs.

Lo conselh es l'institucion que permet la gestion de las autres institucions. De fach, sens lei, sens gestion de la vida del grop, cap d'institucion pòt pas èsser corrèctament mesa en plaça. Cada mainatge deu trapar sa plaça per aver una vertadièra capitada pedagogica.

Diluns : Qué de nou ?

Dimars : Dessenh contat, presentacion de causas, jornal, correspondéncia

Divendres : Conselh e Mercat

Cada institucion ten sos objectius e son debanament :

4.3.2.1   *Lo conselh*

Coma l'avèm dit abans, lo conselh es una institucion essenciala dins la vida d'una classa a pedagogia institucionala. Per plan comprene la plaça que pòt aver aquela institucion la cal detalhar, veire sa definicion, son debanament, sos objectius.

Generalitats

Del latin «consilium», deliberacion , projècte, Acampament de personas que delibèran, que balhan lor vejaire. Catherine Pochet definís la noción de Conselh a sos escolans : «Es un acamp de mainatges e de la regenta. Al conselh, tot lo monde pòt parlar de tot çò que concernís la classa, dire çò que va plan, dire çò que va mal. Lo conselh, servís a se batre pas.»²⁹

Lo conselh es menat pel president e lo secretari pren de nòtas. Lo president

²⁷ Vasquez, Oury, *De la classe coopérative à la Pédagogie institutionnelle*, op. cit., p.280

²⁸ Vasquez, Oury, *De la classe coopérative à la Pédagogie institutionnelle*, op. cit., p.363

²⁹ OURY Fernand, POCHET Catherine, "Qui c'est le conseil ?" Vauchrétien, Matrice, 1997, p18

del temps del conselh a coma ròtle de balhar la paraula, verificar lo comportament de cadun, metre en defòra del conselh un mainatge que se ten pas plan. Catherine Pochet determina lo ròtle del president del conselh : « Lo president del conselh a lo poder. Organisa l'acamp, balha, pren, distribuís la paraula. Es garant de la libertat d'expression. Lo secretari marca los qu'an participat, enregistra los planhs, inscriu las decisions dins lo quasèrn del conselh.»

A la mes de març, los mainatges de ma classa an explicat lo conselh a una pichona novèla de la classa.

Definicion del conselh pels mainatges.

Emy, novèla elève arriba a l'escola lo 1er març.

Abans lo conselh daissi los mainatges explicar a Emy çò qu'es lo conselh :

- Qu'es aquò lo conselh ? (Ieu)
- Cò qu'aimarián far. (Lily)
- Quand sèm pas content. (Louella)
- E quand sèm content. (Lily)
- Disèm la règlas. (Louella)

Dins la teoria, lo conselh es centre de decisions, es una «institucion instituanta». Es «La clau de vòuta». Se fa dins la sala de classa al canton. Los mainatges se botan en redond, cadun se vei.

Dins ma classa, lo conselh se fa a la fin de la setmana, lo divendres. L'orari es fixe: tre 10h fins a 10h15. Lo conselh debuta totjorn en dire las leis :

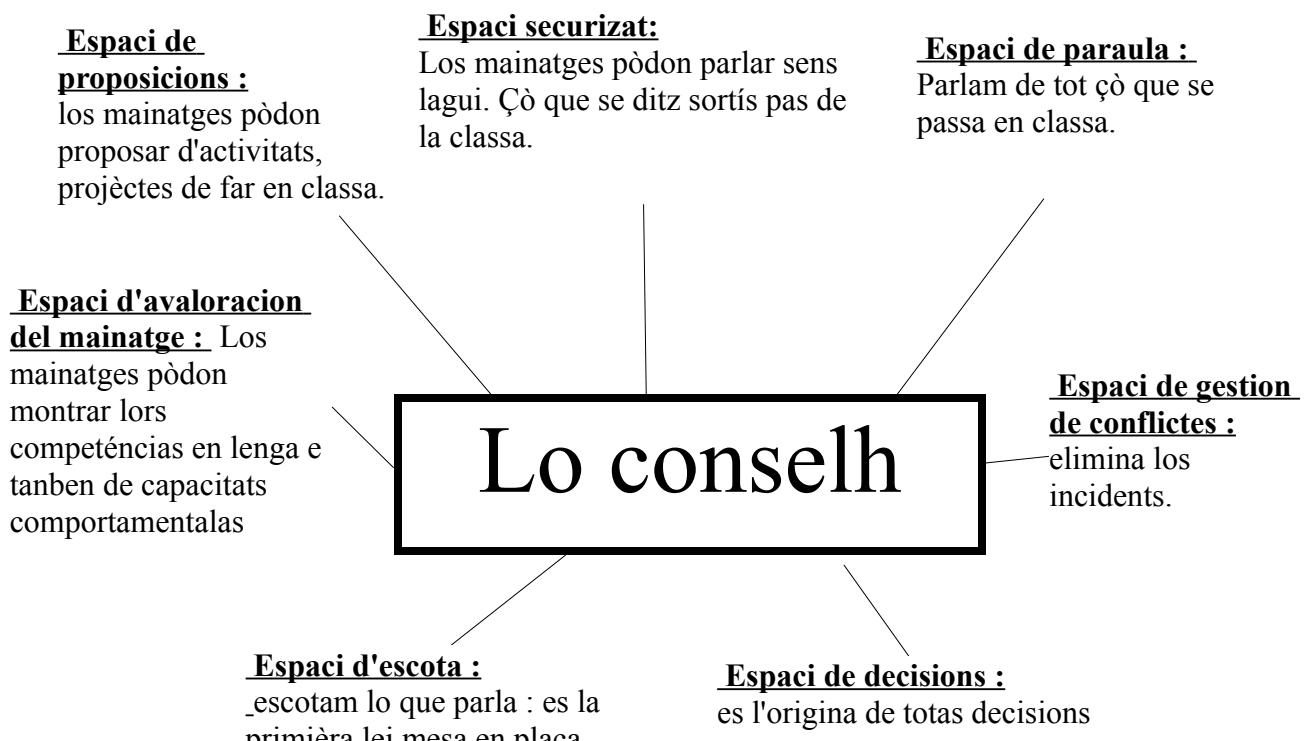
- Escoti lo que parla,
- Demandi la paraula,
- Me trufí pas,
- Cò que se dit aquí sortís pas d'aquí.

Dins ma classa las leis se meton en plaça pauc a pauc. Sonque la lei «escotam lo que parla» es mesa en plaça tre la debuta. Per ieu es una condicion al fucionar del conselh.

Lo conselh permet als mainatges e al regent de dire lor lagui, lor enveja e tanben de metre de mots sus de conflictes. La paraula apasima l'angoissa.

Lo conselh es resumit per Aïda Vasquez e Fernand Oury³⁰ coma :

- l'uèlh del grop : vei tot çò que se passa.
- lo cervèl del grop : Analisa e critica çò que se passa. Elaboracion collectiva de las leis e de las règles de classa. Fenomèns de memòria collectiva.
- lo ren del grop : Espurar los problèmes de la vida collectiva.
- lo còr del grop : Luòc ont parlam al nom de la lei e que permet un assanament d'una nafra. Luòc de reconeissença dels progreses.

Mesa en plaça

A la partença, es lo regent que fa viure lo conselh. Tre qu'un problèma, una enveja apareis dins la classa lo regent prepausa al mainatge de ne parlar al conselh.

Las mots claus del conselh per Catherine Pochet³¹ son : «qual a inscrich a l'òrdre

³⁰ OURY Fernand, VASQUEZ Aïda, *Vers une pédagogie institutionnelle ?*, Vigneux, Matrice 1998, 288 p

³¹ OURY Fernand, POCHET Catherine, "Qui c'est le conseil ?" Vauchrétien, Matrice, 1997, p235

del jorn ...?» «... t'escotam.» per eliminar los incidents minors utilisa «inscrivi que te planhes de .....» o «molon de sable».

Exemple de caminament del conselh dins ma classa.

Dins ma classa, cada conselh debuta e se debana coma un ritual. Fau lo president de sequéncia e la secretari.

Lo conselh comença per la frasa clau «Dubrissi lo conselh del ..... Dubrissèm las aurelhas (los mainatges fan los gèstes). Nos assietam coma cal. Copam pas la paraula. Tot va plan per vos a l'escola ?»

Los mainatges prenon la paraula. E dison tot mesclat çò qu'an enveja, se son pas contents... Al fial de l'annada, los conselhs se bastisson e apareisson de capítols organitzats. Los mainatges fan de proposicions, demandas, informacions, criticas, felicitacions...

L'exemple de ma classa serà particularament detalhat e illustrat dins la partida viscut de classa.

Dins de classas ambe de nivèls mai grangs, lo conselh es tanben ritmat de rituals, un mainatge grand en comportament pòt èsser president e un autre secretari. Lo regent fa partida del conselh al meteis títol qu'un mainatge. Catherine Pochet dins son libre descriu l'organizacion dels conselhs dins sa classa « Paraula a l'acusat, testimònies, decision, d'acòrdi, molon de sable, embarrassaires... los mestres mots foncionan. Elimina las discutidas ociosas. Al conselh, l'òrdre del jorn se fa en foncion de l'urgència e/o de la gravitat dels subjèctes.»

Exemple de caminament d'un conselh dins una classa de cicle 3 :

Dins un primièr temps la classa causís lo president del conselh e lo secretari. Es una demanda faita al conselh dels mestiers pels mainatges. La classa accepta que lo mainatge faga lo mestier. La condicion es que lo mainatge aja una cinta de comportament nauta.

Dins ma classa cal èsser verd escur per aver dreit d'èsser president del conselh. Lo mainatge sap :

- Utilizar lo conselh per reglar los problèmes de classa,
- Respectar las leis de la classa e de la cort,
- Participar al conselh,
- Recaptar son burèu cada jorn.

Balhar lo ròtle de president es fòrça dificil pel regent. Lo regent a lo dreit de refusar la demanda alara que la majoritat es d'acòrdi.

Catherine Pochet dins son libre³² se pauza las questions : Cossí daissar lo poder ? Faire que lo regent siá pas pus lo president del conselh ? Benlèu proposar, causir un grand capable e li far-far un entrainament a la presidéncia. Catherine Pochet ensaja a dos o tres còps de metre un mainatge president mas capita pas. Las dificultats pel mainatge es de plan desseparar amistat e neutralitat dins la classa.

Per far secretari cal tanben demandar al conselh del mestier e cal aver la cintas d'escritura blava. Lo mainatge sap :

- Utilizar l'espandi de la pagina en respectar la marge,
- Son quasèrn es net e polit,
- Sap, dins un tèxte a trauc, calibrar son escritura.

Dins un segond temps, es lo debanament del conselh :

Los mainatges se botan al torn de las taulas. Consigna del regent : « Vòli pas res sus las taulas. Nos levam pas del temps del conselh »

Lo secretari inscriu sul quasèrn del conselh los mainatges que vòlon intervenir.

« Qual a una informacion ?

Qual a una demanda ?

Qual a una critica ?

Qual a una felicitacion ? »

Lo president dubrís lo conselh :

“- Dubrissi lo conselh del (data del jorn)

Torni dire las leis :

« Nos trufam pas, escotam lo que parla, levam lo det per parlar, çò que se ditz aquí sortís pas. »

Lo secretari torna legir las decisions presas al conselh passat. Lo president balha los torns de paraulas.

---

³²OURY Fernand, POCHET Catherine, "Qui c'est le conseil ?" Vauchrétien, Matrice, 1997, p 430

Las proposicions son votadas. Lo secretari marca las decisions dins lo quasèrn del conselh. Las decisions son legidas pel president a la fin del conselh.

Lo president: « Clavi lo conselh del...(data del jorn). »

A la fin del conselh la regenta e los mainatges de la classa fan un punt sus la presidència.

Los aspèctes observats son simples :

- De qu'avètz pensat del president ? Lo podèm felicitar. Podèm parlar de problema de mesa a distància entre los amics e los autres, se lo president foguèt pas pro autoritari e que daissèt far causas forabandidas al conselh o simplament se sa votz èra pas pro fòrta... Los mainatges fan de remarcas e lo president es pro grand en comportament per prene las criticas positivas o pas en compte.

Las competéncias en jòc dins l'institucion conselh

Las competéncias esperadas a la fin del cicle 1³³ que son en òbra al conselh son nombroses. Lo conselh contribuís a noirir los aprendissatges escolars.

Se faire écolier

Lo mainatge es capable de :

- Respectar los adultes e respectar las règles de vida comuna.
- Escotar, ajudar, cooperar, demandar d'ajuda.
- Ressentir de fisança en ieu, mestrejar sas emocions.
- Identificar los adultes e lors ròtles.
- Executar en autonomia de prètzfaches simples e jogar son ròtle dins las activitats escolares.

S'appropriar la llengatge

Lo mainatge es capable de :

- comprene un messatge , agir o respondre d'un biais pertinent ;
- exprimir sas emocions ;

---

³³ Bulletin Officiel n°3 19 juin 2008 Horaires et programmes d'enseignement de l'école primaire, Paris, Ministère de l'éducation nationale, 2008 40 p

- nomenar ambe exactitud un objècte, una persona o una accion de la vida quotidiana ;
- formular, en se far comprendre, una descripcio o una question ;
- Contar, en se far comprendre, un episòdi viscut inconegut de son interlocutor, o una istòria inventada.

Descobèrta de l'escrit

Lo mainatge es capable de :

- 1 Se familiarisar ambe l'escrit.
- Fargar un enonciat oral dins una forma adaptada per que pòt èsser escrit per l'adult.

Per conclure sus la teoria de l'institucion Conselh, René Laffitte, ne balha una definicion condensada :

« Es una institucion instituanta : lo conselh, que permet de verbalizar los viscuts divèrs de las situacions e de modificar las situacions que influenciaràn a lor torn suls comportaments, de far bolegar las causas sens que tot s'esfondre.

Ten a remplaçar l'accion permanenta e l'intervencion del regent per aquel sistem d'activitats, de mediacions e d'institucions divèrsas, qu'asseguran d'un biais continua l'obligacion e la reprocitat dels escambis dins e fòra lo grop.»³⁴

4.3.2.2   Lo qué de nòu ?

Un luòc essencial per «balhar la paraula a totes los mainatges ³⁵». Los objectius son de saupre escambiar e escotar los autres, d'adaptar son vocabulari, d'adaptar lo son de sa votz.

Los mainatges son assetats al canton. Lo regent dubrís lo qué de nòu :

“- Dubrissi lo qué de nòu del (data del jorn)

Torni dire las leis : Nos trufam pas, escotam lo que parla, levam lo det per parlar, çò que se ditz aquí sortís pas, a tres tissons sortissèm del canton,

---

³⁴ LAFFITTE René, groupe VPI, *Essais de pédagogie institutionnelle. L'école, un lieu de recours possible pour l'enfant et ses parents*, Champ social éditions, Nîmes, 2006, p25

³⁵ LAFFITTE René et le groupe Vers la Pédagogie Institutionnelle, *Mémento de Pédagogie institutionnelle, Faire de la classe un milieu éducatif*, 2ème édition, Matrice, 1999, p100

- Qué de nòu ?..... (pichon nom del mainatge) »

Lo regent balha la paraula e dubrís lo quasèrn caminaire. Se quicòm es marcat sul quasèrn lo regent ajuda lo mainatge per parlar.

Lo regent verifica lo comportament de cadun, bota en defòra del « Qué de nòu ?» un mainatge que se ten pas plan,

Lo regent demanda se i a de questions, balha los torns de paraulas.

Lo regent: « Clavi lo qué de nòu del...(data del jorn). »

4.3.2.3   *Lo dessenh contat*

Los objectius son de saupre contar una istòria a partir de son dessenh. Mestrejar e contrarotlar los gèstes. Prene la paraula davant un adult o un grop en se faire comprene. Balhar son sentit, son vejaire. Lo dessenh contat es un esplech qu'aprèsta lo tèxte liure. Es « la primièra socialisacion de la pensada singularac³⁶»

Moment collectiu

Al canton. « Anam faire un dessenh dins lo quasèrn de dessenh contat. La regenta balha lo quasèrn un aprèp l'autre, los mainatges devon legir lo nom pichon sul quasèrn. Lo mainatge pren lo quasèrn per se sèire a taula.»

La regenta es aquí per verificar que los mainatges viren pas lo quasèrn e escrivan al bon endreit.

Moment individual

Cada mainatge sietat pren un gredon e comença de dessenhar.

Quand es acabat, la regenta demanda al mainatge de contar son istòria. La regenta escriu lo tèxt en Occitan se lo mainatge vòl o en Francés e torna dire çò qu'es marcat. Quand lo tèxt es escrit lo mainatge se va sietar al canton.

Moment collectiu

Al canton, los mainatges passan per descriure lo dessenh. La regenta ajuda la presentacion e balha de mots en occitan. la regenta pauza lo quasèrn sus la taula.

Quand los mainatges son passats, la regenta balha dos Kapplas a cada mainatge.

---

³⁶ LAFFITTE René et le groupe Vers la Pédagogie Institutionnelle, *Mémento de Pédagogie institutionnelle, Faire de la classe un milieu éducatif*, 2ème édition, Matrice, 1999, 386p

« Avètz dos kapplas, podètz votar pels dos dessenhs que vos an mai agradats. Avètz pas dreit de votar dos còp pel meteis dessenh. »

La regenta compta lo nombre de kapplas e montra a tota la classa lo dessenh elegit. Serà pegat sus la paret a l'endreit dessenh contat.

4.3.2.4   *Presentacion de causas*

Los objectius son de presentar o descriure una causa, un libre que ven de l'ostal, d'explicar la rason d'aquela causida.

Lo caminament de la presentacion es :

La regenta dobrís la presentacion de causas :

« Cal vòl presentar ? »

La regenta ten lo ròtle de presidenta e de secretària. La regenta marca sus un quasèrn las causas presentadas.

Lo primièr dròlle presenta sa causa. Los qu'an de questions levan lo det.

A la fin de la presentacion lo dròlle bota la causa al mièg del canton. Es a un autre dròlle de presentar... Quand totes los mainatges son passats, cada mainatge va al burèu dessenhar las causas presentadas sus un fuèlh. A la fin de l'an los fuèlhs seràn recampats per ne far un imagièr.

S'es un libre, lo mainatge presenta : lo titol, la cobèrta e montra lo libre a la classa. Lo mainatge fa veire cada pagina als enfants.

4.3.2.5   *Lo jornal*

Los objectius son nombroses :

Presentar los moments importants de la vida dels mainatges a l'escòla.

Fargar de situacions de lectura e d'escritura motivantas e instructivas.

Balha de sens a la lectura e a l'escritura.

Desvolopa l'imaginacion.

Apren a collaborar ambe los mainatges de la classa.

Informa las gents de çò que se passa dins la classa.

Balha de subjèctes de discutida.

Coma lo dit Aïda Vasquez e Jean Oury, l'introduccion del jornal d'escòla fa que «la pensada dels mainatges a aquesit una existéncia sociala.³⁷» Coma l'ai prepausat dins lo projècte d'escòla, lo jornal es un element clau dins la reconeissença pels grops socials (correspondents, autres classas, estatjants de Cinta Gabèla...).

Lo jornal es fargat en diferents moments :

Temps d'escritura :

Los tèxtes collectius an un subjècte d'escritura que pòt èsser prepausat per un mainatge o la regenta. L'escritura se fa al canton. Cadun pòt apondre causas dins lo tèxt. Causirem una illustracion. (pintura, pocador, fotos..)

Los tèxtes individuals son los tèxtes del dessenh contat.

Temps de causida de tèxtes :

La classa va causir un dels dessenhs contats.

Temps per produsir lo jornal

Los articles seràn faits los unes aprèp los autres. Cada article serà redigit e illustrat.

Quand totes los articles son faits, un talhièr liure serà en mes en plaça. Las paginas seràn ligadas amb l'acrancaire. Lo jornal poirà èsser difusit.

4.3.2.6   *La correspondéncia escolara*

L'objectiu per ma classa es de far d'escambis e encontrar d'autres mainatges. Presentam los moments importants de la vida dels mainatges a l'escòla. Dos moments de rescontra seràn faits un còp a Pàmias e un còp a Senta Gabèla per aprigondir lor coneissença e far descubrir lor vilatge.

La correspondéncia permet de fargar de situacions de lectura e d'escritura motivantas e ricas, de balhar de sens a la lectura e a l'escritura, desvolopa l'imaginacion e apren a collaborar ambe totes los mainatges de la classa.

³⁷OURY Fernand, VASQUEZ Aïda, *Vers une pédagogie institutionnelle ?*, Vigneux, Matrice 1998, p42.

Descripció de l'activitat : l'escola a de correspondents. Son de la Calandreta de Pàmias classa de cicle 1. Los mainatges pòdon escambiar ambe los correspondents al moment dels escambis de corrières.

Cada escola escriu un còp per mes de letres collectivas. Lo calendrier n'es acceptat per cada regenta.

4.3.2.7   *Los mestiers*

Freinet dins las annadas 1945 parlava de « responsabilitats ». F.Oury emplegava lo tèrme « mestiers ».

L'objectiu es de cooperar dins la vida de la classe en prene una activitat. Permet al mainatge d'èsser responsable, de començar e d'acabar una activitat, de saupre escambiar e escutar los autres.M. Hoffmans-Gosset dit que « responsabilitat, poder, libertat, competéncia, son ligadas³⁸ »

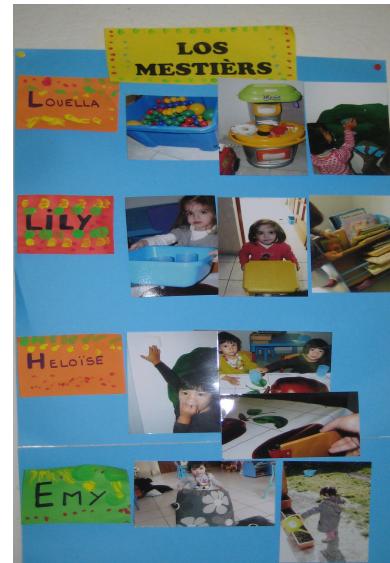
A la debuta de l'an lo regent o los mainatges prepausen de faire una activitat que fa besonh a la classe. La prepausen al conselh.

La classe decidís de ne far un mestier. Lo mestier es adoptat e la regenta o un mainatge farga una afica dels mestiers e los tilhets mestier.

Es al conselh dels mestiers que los mainatges ne pòdon causir un. Per cambiar o cal demandar al conselh. E un novèl conselh dels mestiers es organizat.

Los diferents mestiers de la classe :

- Asagar las plantas,
- Netejar las taulas ,
- Quilhar las cadièras,
- Alucar lo lum...

³⁸ HOFFMANS-GOSSET M.Agnès, Apprendre l'autonomie, apprendre la socialisation, 1987, Lyon – Edition Chronique sociale p43

4.3.2.8   *La moneda*

Dins la classa, los mainatges son pagats ambe una moneda interiora a la classa. Los mainatges son pagats per d'unas òbras, en exercir lor mestier d'escolan. Una de las possibilitats de sancpcion es de balhar (o pas) de moneda.

La moneda es utilizada dins ma classa a diferents moment :

- Lo ser : se l'enfant a fait son mestier e li balhi un molin.
- Del temps dels aprendissatge balhi un molin pel trabalh efectuat e las activitats que demandan un esfòrç
- Per las multas se lo mainatge es embarrassaire, que respècta pas las leis e las règlas de vida comuna.
- Al mercat, cada divendres per crompar o vendre fabricacions personala.

4.3.2.9   *Lo mercat*

L'objectiu es saupre utilizar la moneda en crompar de causas.

Moment individual :

Cada mainatge farga un objècte o un dessenh per vendre al mercat.

Moment collectiu :

Al canton, la regenta paga los mestiers dels mainatges. Installa la botiga del mercat e bota lo prètz. Cada mainatge pren son pòrta-moneda.

La regenta dubrís lo mercat. : « - Dubrissi lo mercat del (data del jorn)

Tornam dire las leis del mercat : podem crompar doas causas, s'avèm pas de moneda podèm pas crompar, passam un aprèp l'autre. »

A la botiga : Los prèses vàrian de 2 a 10 per objèctes. Cadun son torn los mainatges causisson un objècte e la regenta ditz lo prètz. Los mainatges comptan a nauta votz la moneda e pagan la regenta.

Los objèctes son recaptats dins los cartipèls a la fin de la venda.

La regenta pòt valorizar lo fait que lo mainatge a cooperat a la vida de la classa en prene un mestier e s'es plan tengut donc es recompensat.

Ça que la, los mainatges que vòlon pas crompar per estalviar o pòdon faire.

Los mainatges que pòdon pas crompar perque an pas de moneda, demòran al canton. La regenta pòt monstrar al mainatge que se fa plan son mestier e se ten plan poirà crompar de causas lo divendres que ven. Quand totes los mainatges son passats, la regenta clava lo mercat.

4.3.2.10   *Lo bilanç meteò*

L'objectiu es de saupre exprimir son sentit a un moment de la jornada. Pel regent es de prene en compte lo sentit dels mainatges.

Se passa a cada debuta e cada fin de jornada al canton.

Lo president (un mainatge o la regenta) dubrís lo bilanç meteò :

“- Dubrissi lo bilanç del (data del jorn) »

Se i a de besonh lo president torna dire las leis : nos trufam pas, escotam lo que parla, levam lo det per parlar, çò que se ditz aquí sortís pas, a tres tissons sortissèm del canton »

Balhi la paraula a .... ? »

Lo mainatge pren la paraula e pòt dire :

- Solelh : se tot s'es plan passat.

- Nivol : va pas plan.

Lo mainatge pòt dire perqué.

Lo president balha los torns de paraulas. A la fin dit: « Clavi lo bilanç meteò del... (data del jorn). »

Preveire las institucions, lo caminament de classa, l'emplèc del temps, gerir lo bon funcionar administratiu es important, l'avèm constatat. Mas tot aquò es validat per la preséncia dels dròlles, per l'encontre inicial del mestre e de son grop classa. Aital se sarra la dintrada, amai la garganta de totes...

5   Viscut de classa

La pedagogia institucionala es subretot una pedagogia basada sus la practica. Es aquela practica de classa que me va permetre d'accendir als camps teorics. « Res dire (o escriure) qu'agem pas fait. »³⁹

Dins mon trabalh de cèrca, me vau concentrar sus l'observacion de ma classa sus l'annada escolara. Demercé a mas nòtas e las coneissenças del sistèma que venem d'expausar, ensajarem de mostrar la naissença de la classa. Es la realitat de ma classa, lo terrenc escolar, que serà lo luòc d'observacion. Las informacions las mai pertinentas seràn detalhadas e analisadas. Dins las analisas, anam veire las connexions, las ligasons que se pòdon far entre teoria e practica :

5.1 La dintrada

Primièr jorn de classa. Tant per ieu coma pels mainatges foguèt una jornada plan rica. Aquesta primièra jornada ten una vertadièra foncion d'acuèlh. Aculhir l'autre dins son especificat e dins sa singularitat, coma es. Cal establir la fisança tre que possible. Dins la classa ai ensajat de metre los mejans e lo material securizant per afortir un ambient tranquil. L'enfant serà dins de bonas disposicions per descobrir lo mond e se fargar sas primièras relacions socialas amb los autres. Patrick Mauvais indica qu' « un monde fisable, ont l'organizacion del quotidian, l'òrdre de las causas son estabilizadas e previsiblas, tan coma los actituds dels adultes guidats per una reala atencion a l'enfant e un respècte de çò que manifesta, constituís sens cap de doble la melhora iniciacion a de relacions armoniosas ambe l'autre e lo mai solid al sens etic de l'integracion de la lei e de las règla de vida en societat. ⁴⁰»

Tres dròllas per començar l'annada : Héloïse, Maïna e Louella. Son arribadas amb lor cartipèl tan gròs coma elas. Primièra encontra tant entre elas coma amb ieu. Es la descobèrta de l'autra. A lor edat es un passatge dificil de descobrir e de començar a viure en collectivitat. Es tanben un dels primièrs moments ont l'enfant se va desseparar de sos parents. Es fòrça d'angoissa pel mainatge. Los parents demorèron dins la classa del temps de l'acuèlh e de la primièra activitat de la matinada. Aguèron léser de visitar los locals amb lor pichon.

La primièra activitat de la jornada foguèt un coloratge fait amb los parents. Cada mainatge partiguèt a la fin de la jornada amb son coloratge. Trapi que de far sortir quicòm

³⁹ OURY Fernand, VASQUEZ Aïda, *Vers une pédagogie institutionnelle ?*, Vigneux, Matrice 1998, 288 p

⁴⁰ MAUVAIS Patrick, *Socialisation précoce et accueil du très jeune enfant en collectivité*, Devenir 3/2003 (Vol. 15), p. 279-288.

de la classe e de lo menar a l'ostal permet a l'enfant de mostrar son travalh. E de ne parlar a l'ostal. Aquò crear un primièr ligam necessari entre l'escola e l'ostal tant al nivèl dels dròlles coma al dels parents. (Soi a l'escola per travalhar, dirà lo dròlle, mon enfant travalha a l'escola diràn los parents).

La partença dels parents foguèt dificila coma l'aviái previst. Aprèp los primièrs plors, l'ora de la recreanca arriba. Es en aquel moment que me trachèri que cap de grand dubrissiá pas lo camin. « La recreanca qu'es aquò ? ». Aquí al pè de ieu; tres pichonas que me gaitan, interrogativas, sens saber cossí viure lo moment present. « Podètz jogar , vos podètz amusar amassa, vos susvelhi »

A quin moment poirem dire qu'es un grop classa ?

Mon viscut d'aquela jornada :

Un triple desfís :

- Far dintrar los dròlles dins l'escola ;
- Far dintrar los parents dins l'escolaritat de l'enfant ;
- Far nàisser una escola.

Me trapi coma un capitani dins la tempèsta ! Teni la barra de l'institucion escòla, gardi lo cap dels aprendissatges, rasseguri los passatgièrs de l'escola (parents, escolans), fau de cadun partenari d'aquela aventura. Mon lagui es « d'aculhir l'enfant al delà de l'escolan, es renonciar a travalhar amb un èsser formatat... Es aculhir un èsser vivent, en camin, a una certa estapa de son evolucion, e tene compte de sa singularitat.^{41»}

5.2 Lo conselh : un prisme revelator del viscut dels enfants

Coma l'ai ja dit dins mon travalh de cèrca, me vau concentrar sus l'observacion de ma classa. A cada conselh vau prene de nòtas que rendràn compte d'una practica reala.

Aquela partida s'organizarà al torn dels conselhs de la classe sus dos axes : Presentacion del contengut dels conselhs, lor analisa d'un punt de vist de l'aprendissatge dels mainatges a venir escolans.

Cal aquí precisar que los escambis son redigits en occitan. Los dròlles de calandreta

---

⁴¹ LAFFITTE René, groupe VPI, *Essais de pédagogie institutionnelle. L'école, un lieu de recours possible pour l'enfant et ses parents*, Champ social éditions, Nîmes, 2006, p27

son plaçats dins un banh lingüistic en occitan e se bastisson pauc a pauc un mestritge d'aquela lenga novèla. Mas intervencions se fan pas qu'en occitan e los dròlles emplegan de mai en mai l'occitan. Son de contunh dins una interlenga. Una de las tòcas del regent es doncas de faire aquesir als dròlles la lenga de l'institucion classa: l'occitan. Es de notar que la lenga del conselh es encara d'un biais important lo francés, quitament se d'estructuras e de vocabulari occitan se meton en plaça. Pel besonh de l'estudi que nos pertòca, ai causit de los transcriure en lenga occitana per balhar una unitat a l'analisa.

Lo primièr conselh de la classa se passèt tre la debuta de l'annada escolara, lo primièr divendres de la primièra setmana.

Conselh del divendres lo 2 de setembre 2011 :

Los mainatges s'assiètan suls cosins del canton (regropament). Lor presenti lo quasèrn del conselh.

- Es polit ton quasèrn. Ieu tanben n'ai un de quasèrn a l'ostal. (Héloïse)
  - Òc es un quasèrn que ven de la Calandreta de Castras. Nos ne faguèron present per escriure dessús. (Ieu)
  - E qué ? (Maïna)
  - Anam escriure çò qu'anam dire ara. Ara anam parlar de l'escola. Se tot va plan, se i a quicòm que va pas. Anam dire se volem far causas. Mas per far tot aquò cal plan dubrir las aurelhas (los mainatges se tampan las aurelhas ambe lors dets)
  - Non anam dubrir las aurelhas vòl dire plan escotar los amics e la regenta. Podèm far aital (lor mòstri lo signe ambe las mans grandas dubèrtas coma de satelits)
  - Dubrissi lo conselh del divendres lo 2 de setembre. Sètz plan a l'escola ? Tot se passa plan ? (Ieu)
  - Ieu, ai jogat ambe mon fraire Antonin. (Héloïse)
  - Ah ! Héloïse aquí siás a parlar de çò qu'as fait a l'ostal mas aquí parlam de l'escola. (Ieu)
- Héloïse parla coma pel qué de nou? (L'a vist pas qu'un còp mas ja assimila las doas institucions.)
- Tot va plan a l'escola ? (Ieu)

- Òc. (Louella)
- Es plan l'escola (Maïna)
- I a qualqu'un que vòl dire quicòm? (Ieu)

Degun respond pas.

- Volètz far causas a l'escola ? (Ieu)

Degun respond pas.

- Ieu volriái proposar d'anar un jorn al pargue amassar causas e per gostar.

Seriá plan non ?

- A costat d'en çò meu i un pargue e i vau jogar ambe mamà. (Maïna)
- Tot lo monde es d'acòrdi ? (Ieu)

Degun respond pas mas tot lo monde sembla d'acòrdi.

- Marqui qu'anirem al pargue per gostar (Ieu)
- Qualqu'un a enveja de far quicòm a l'escola ? (Ieu)

Degun respond pas.

- Alara clavi lo conselh del 2 de setembre. Vau legir las decisions. Anirem gostar al pargue. Vaqui lo conselh es acabat. (Ieu)

Analisa del conselh :

Es lo primièr còp que los mainatges ausisson parlar del conselh, expliqui lo funcionament e los mots claus apareisson. «Cal plan dubrir sas aurelhas»

La primièra lei mesa en plaça es : escoti lo que parla. O disèm pas atal mas pensi que dubrir plan sas aurelhas a mai de significacion pels mainatges. Sèm aquí dins lo respècte de la persona, de sa paraula. Los mainatges devon plan comprene que son dins un grop e que devon respectar los diferents membres del grop per èsser a lor torn respectats pels autres. Correspond a la noción d'etica. «Lo mainatge deu èsser respectat dins sa singularitat e l'organisacion de la vida collectiva al torn d'aquel respècte per desenvolopar de produccions que permeton al grop e a cada persona d'èsser al còp mai liure, mai fòrt, mai responsable.»⁴² Es en respectar l'autre que podèm èsser respectat.

---

⁴² Definicion dins lo corses sus l'etica de Pierre Joan Laffitte.

Es la primièra lei del conselh e la sola que metrai en plaça a la debuta. Las autres se bastiràn dins la pratica e ambe los mainatges.

Lo quasèrn es quicòm que ven d'una autra escòla. Es un objècte que liga las escòlas. Los mainatges veson que d'autras escòlas existisson e que sèm pas sol a far aquò. Celestin Freinet escrivíá « la classa se dubrís sul monde »

Per plan far comprene als mainatges que lo conselh es un element clau dins la pratica de la classa, expliqui çò que fau. En escriure dins lo quasèrn del conselh, disi çò qu'escrivi a votz nauta. «Parli las causas.» L'escrit es la memòria d'una paraula. Es un signe permanent que pòt pas èsser pervertit pel temps a la diferéncia de la paraula. Es quicòm d'essencial dins l'aprendissatge de la lei que deu èsser permanenta. Es la clau de la fisança. Fa nàisser pels mainatges una primièra percepcion de l'utilitat de l'escrit. La paraula pòt èsser escrita e l'escrit pòt venir paraula.

Es dins lo seriós del rampèl de çò qu'avèm dit e escrit dins lo quasèrn que los mainatges se poiràn fisar. Va nàisser una vertadièra fisança e cresença dels mainatges cap al regent.

Es un primièr temps de descobèrta pels enfants doncas soi aquí per « far prene » l'institucion. Soi ieu, sola, qu'ai lo desir de far viure lo conselh e los temps dels primièrs conselhs seràn per ieu dins la solitud. Los mainatges se devon apropiar l'institucion abans de la far viure.

Conselh del divendres 9 de setembre de 2012

– Nos anam assietar al canton. Dubrissi lo conselh del 9 de setembre de 2012.
Dubrissèm las aurelhas (los mainatges fan los gèstes coma cal. Es ja una capitada)

– Tot va plan a l'escòla per vautres ? I a de causas que van pas ? (Ieu)

Ieu ai vist un mainatge butar un autre per aver la bicicleta. Es plan de far aquò ?

- Non (Louella)
- Cal me pòt contar ? (Ieu)
- Es Héloïse que m'a butada (Louella)
- Avèm lo dreit de butar ? (Ieu)
- Non, cal pas. (Maïna)

- Perqué ? (Ieu)
- Perque fa mal. (Louella)
- Alara marqui sul quasèrn : embestiam pas las copinas ? (Ieu)
- Òc. (la classa)

Mòstri qu'escrivi dins lo quasèrn e o disi a votz nauta.

Es notat. Tot va plan a l'escola (Ieu)

Degun respond pas.

- Passam a las causas que vos agradarián de far. Qualqu'un a una idèa ?

Degun respond pas.

- Pensi que poiriam escriure los mestiers que cadun fa. (Ieu)
- Ieu, recapti lo toalhon de las mans e fau lo pichon tren (Maïna)
- Ieu, preni los jòcs e los tilhets de l'arbre de preséncia. (Louella)
- E tu Héloïse ? (Ieu)
- Sabi pas (Héloïse)
- Tu, balhas los gòts al gostat e aluquas lo lum. Bon, ai tot escrit. Tòrni dire....

(Ieu)

- Qual a d'autras causas a dire ?

Degun respond pas.

- Bon, tòrni dire çò qu'es estat decidit.[...] Clavi lo conselh del 9 de setembre de 2012. (Ieu)

Analisa del conselh :

Ensagi de portar las causas. Del conselh una lei es nascuda. Remarqui en legir qu'ai pas parlat de lei, ai pas fait de vòte. Ensagi de far de causas simplas sens emplegar de mots específics. Trapi que los mainatges son pichons. Escriure la lei dins lo quasèrn sufis a far qu'es quicòm d'important. Lo quasèrn es un repèri. Tot lo mond s'i poirà referir.

Lo viscut de classa se sarra de çò que Catherine Pochet ⁴³ apela « lo

---

⁴³ OURY Fernand, POCHET Catherine, "Qui c'est le conseil ?" Vauchrétien, Matrice, 1997, p67-70

procediment abitual d'elaboracion de la lei cooperativa :

- 1/ Revendicacion agressiva o pregària adreiçada a qualque divinitat imaginària.
- 2/ Non responsa del regent : X se planh ... de Y Que proposatz ?
- 3/ Idèas d'enfant : pausan las defensas ambe sanczion. (çò que fan los parents)
- 4/Proposicion : donar 1 formula. Ex « Me trufí pas. »
- 5/ Aquò ven una lei afichada. Es un repèri per las tempèstas futuras.»

Lo punt de partença pòt paréisser futil mas punta una de las leis màgers de la vida sociala. Tota agression a l'encontra d'un tèrc, que siá verbala o fisica deu èsser forabandida. Louella balha la rason (fa mal) qu'argumenta lo fondament de la lei : Embestiam pas las copinas. Cada dròlla de la classa se pòt projectar dins aquela argumentacion que bota de fait una valor universal a la lei. Dins lo meteis obratge (p109), l'autor avança que lo conselh defend de se batre e la destruccion reala. Es interessant de remarcar que la primièra lei adoptada pels dròlles es un dels tres fondaments d'una granda part de las culturas umanas: obligacion de produccion per subreviure, la defensa de la violenç e de l'incèst. Aquelas leis pòdon pas èsser modificadas e son adoptadas per nòstre còdi civil . Las possibilitats de verbalizacion, l'incitacion permanenta a ne parlar al conselh, aquel passatge es obligatori pel lengatge : aquò permet d'accendir al simbolic, a l'uman e a l'autre.

Tot lo monde accepta la lei e es marcada sul quasèrn. Lo quasèrn es al còp memòria de la lei, garant de la lei e tanben testimoniatge de la paraula collectiva. La vida en grop fòrça lo mainatge a se distanciar de sos desirs : a un atge ont lo subjècte es mai que mai egocentrat, la vida escolara li apren la socialisacion.

Los conselhs se seguisson e ensajam de bastir las leis. Cada conselh comença per un rampèl de las decisions passadas. Remarqui que los dròlles son pas capables de se remembrar o de tornar formalizar las decisions adoptadas. Lo quasèrn es la memòria de la classa. Es el que permet de far ligam entre cada conselh mas tanben d'avançar dins la construccion del viure amassa.

Quand un problema apareis en classa, sens dire la lei dirèctament demandi al mainatge se compren la rason de mon intervencion. Se jamai trapa pas de responsa li prepausi de li tornar dire la lei qu'avèm afichada sul panèl de la leis. Aquel panèl foguèt fargat a partir del quasèrn de conselh. Es bastit a partir de las leis escritas e de fotografias ont los escolans se meton en scèna. Sabon doncas que i a una correspondéncia dirècta entre

l'escrit e lor viscut. Lo panèl ajuda a far viure las leis e s'inscriu dins la vida de la classa.

Conselh del divendres 7 octobre 2011

- Dubrissi lo conselh del 7 d'octobre. Dubrissèm la aurelhas. Nos assietam coma cal. Copam pas la paraula. Tot va plan a l'escòla per vos ?
- Ieu, vòli qu'escribes que Jaouen me mordiguèt l'aurelha. (Maïna)
- Mas Jaouen es pas a l'escòla (Ieu) (Jaouen es lo fraire pichon de Maïna)
- Mas cal marcar dins lo quasèrn coma aquò lo farà pas pus. (Maïna)
- Pensas que se lo marqui, lo farà pas pus ? (Ieu)
- Òc marca lo. (Maïna)
- Mas cossí lo va saupre que cal pas far aquò ? (Ieu)
- Li mostreràs. (Maïna)
- Mas es pichon. Va pas comprehende. (ieu)
- Li vau dire qu'es marcat dins lo quasèrn. Lo cal far. (Maïna)
- Pensi que lo podem dire a mamà ? Coma aquò li diràs tranquil·lament. Siás d'acòrdi ? (Ieu)
- D'acòrdi. Mas se lo torna far, lo marcarem dins lo quasèrn. (Maina)
- Podem passar a autra causa ? (Ieu)
- Òc (Maina)

- Cal a autra causa a dire ?

Degun parla pas.

- Louella, voliás proposar quicòm sul panèl de la data e del temps. Te sovenes ?

- Poiriam far la luna. (Louella)

- E la botarem ont ? (Ieu)

- A la plaça del solelh (Héloïse)

- E quora ? (Ieu)

- Quand es acabat. Quand es l'ora de la mamà. (Héloïse)

- Sètz d'acòrdi ? (Ieu)

- Òc (collectiu)

- Marqui sul quasèrn que farai una luna e la botarem sul panèl a la fin de la jornada. (Ieu)

- Volriái dire que dijous serai pas aquí. I aurà pas escòla. Demoraretz a l'ostal. Meti un ostal sus calendèr del mes. (Ieu)

- Perqué baras lo gredon ? (Maïna)

- Sofia serà pas aquí. (Louella)

- Ah (Maina)

- Qual a d'autras causas a dire ?

Degun parla pas.

- Bon, tòrni dire çò qu'es marcat dins lo quasèrn [...] Clavi lo conselh del 7 d'octobre de 2011.

Analisa del conselh :

Un element novèl e fondamental apareix aquí : Lo fait d'escriure una lei pòt adobar un problema. Maïna vòl reglar un problema de l'ostal en marcar la lei. A compres lo sens e la valor del conselh dins lo fait d'i pausar la lei. Es convencuda del poder del conselh suls eveniments de sa vida : pensa que lo fait d'escriure una lei la pararà de l'agressivitat de son

fraise. Es la fòrça del simbolic. Opera un desplaçament, una projeccio de l'efièch del quasèrn. Pensa que la decision del conselh aurà tant de fòrça sus son fraire coma n'a sus ela quand soi ieu que l'utilisi. Ça que la Maïna manifesta un estacament que me sembla una gatge del respècte de la lei de sa part.

Soi aquí per precisar lo cadre de l'institucion. Lo conselh pòt reglar pas que de problèmas dirèctament ligats a la vida de la classa. Demandi a Maïna son vejaire. Perque ne parlar pas ambe sa maire. Maïna en votar, trapa qu'es una bona idèa mas insistís per o marcar sul quasèrn en cas lo còp que ven. Me semblèt important de prene en compte sa paraula quitament se lo problema tocava pas a l'escòla. A lo sentit d'aver resolgit lo problema demercé al conselh. Se sentís solaçada.

Podem observar que lo conselh es un exemple que çò que los autors de pedagogia institucionala apelan los 4L : luòc, limit, lei, lengatge. Catherine Pochet ⁴⁴ definís « Lo conselh coma un luòc delimitat dins lo temps e dins l'espaci. Es una necessitat de pausar de limitas precisas donc de leis. Lo quasèrn del conselh pòrta la lei verbalizada mas s'inscriu dins lo luòc de la classa e trapa doncas sas limitas dins la vida escolara. Es aquò que lo rend util e eficaç. Es la basa de la pedagogia institucionala, totes los espleches meses en plaça dins la classa prenon sens. Es un punt crucial dins mon annada de classa. L'institucion «Conselh» es estada adoptada pels mainatges. Lo conselh existís ! Es una capitada per ieu. En una mesada sèm passats d'un desir del regent a un desir del grop classa. Es la basa de la pedagogia institucionala.

Periode del mes de genièr 2012 :

Lily una novèla escolana es arribada dins la classa. Maïna, ela, a quitat l'escòla. Lo primièr conselh aprèp Nadal es fòrça paure. Me pausi de questions :

- L'arribada de Lily a cambiat l'equilibre del grop ?
- La partença de Maïna, motor de la còla, a portat prejudici a la dinamica del conselh?
- De mon costat, ai presentat lo conselh corrèctament, coma l'aviái fait a la debuta de l'annada ?

Pas de responsa pel moment mas espèri que lo temps farà evoluir las causas.

Al mes de març una novèla escolana arriba dins la classa. Per far pas la meteissa

---

⁴⁴ OURY Fernand, POCHET Catherine, "Qui c'est le conseil ?" Vauchrétien, Matrice, 1997, p82

error qu'al mes de genièr, daissi a las dròllas l'explicacion de l'institucion «Conselh».

Definicion del conselh pels dròlles :

- Qu'es aquò lo conselh ? (Ieu)
- Es çò qu'aimarián faire. (Lily)
- Quand sèm pas content. (Louella)
- E quand sèm content. (Lily)
- Disèm las règlas. (Louella)

Analisa del conselh :

Soi contenta de veire que los tres ròtles del conselh son estats presentats sens mon ajuda : proposicions, criticas, leis. Los mainatges an compres la portada de l'institucion Conselh.

Conselh del divendres 23 de març :

Apareis la primièra critica negativa. Soi ieu que la formuli :

- Ieu, volriái dire que lo ser aprèp l'escòla, i a plen de jòcs pertot pel sol e lo matin soi ieu que recapti tot. Es una critica perque me fa pas plaser de recaptar alara que tot èra en òrdre a la fin de la classa.(Ieu)

Degun parla pas.

- Prepausi que los que demòran a la gardariá recapten abans de partir. Sètz d'acòrdi.

Demandi a caduna s'es d'acòrdi.

- Òc
- Marqui dins lo quasèrn que critiqui los mainatges que recaptan pas los jòcs aprèp la gardariá. Marqui tanben qu'avèm decidit de tot recaptar abans de partir.

Analisa del conselh :

Es la primièra critica qu'es faita cap als mainatges. Es vertadièrament ausida tant al nivèl de la mesa en plaça del recapte lo ser coma al nivèl de la possibilitat de far de criticas del temps del conselh.

Al Conselh seguent del 30 març, es Louella que mòstra qu'a plan compres la significacion de « critica » :

- Héloïse, prèsta pas la bicicleta. (Louella)
- Doncas criticas Héloïse perque prèsta pas las la bicicleta. (Ieu)
- Òc. (Louella)
- Es de ieu la bicicleta. (Héloïse)
- Non ! Es pas la teuna ! (Lily)
- La bicicleta es per la classa tota. La te cal prestar. N'avèm ja parlat al conselh.(Ieu)
- Me la prèsta, d'acòrdi ? (Louella)
- D'acòrdi (Héloïse)
- Lo marqui dins lo quasèrn (Ieu)

Pensi que lo temps dels fondaments es acabat. La vida vidanta pòt ara començar. La vida ont travalham, ont l'enfant se concentra sus de tacas novèlas... La classa cooperativa es nascuda.

Conselh del divendres 6 d'abrial de 2012 :

- Dubrissi lo conselh del 6 d'abrial de 2012. Torni dire las leis dels conselh : s'assietam coma cal, escotam lo que parla, levam lo det per parlar. Tot va plan a l'escola ? (Ieu)
- Òc (Louella)
- Ieu, Louella e Héloïse an fait de bruch del temps de la prangièra e m'an desrevelhada. Soi pas d'acòrdi. (Lily)
- Ah, las filhas avètz quicòm de dire ? Qué s'es passat ? (Ieu)
- Avèm jogat (Louella)
- Òc e en faire de bruch ! Ieu soi lassa ara ! Soi trop lassa ! (Lily)
- Héloïse as quicòm a dire ?
- O farai pas pus. (Héloïse)

- Louella as quicòm a dire ?(Ieu)
- Era per jogar mas tornarai pas far. (Louella)
- Vos podètz desencusar ?
- Perdon Lily (Héloïse)
- Perdon Lily (Louella)
- Pensi que podèm dire que ara es forabandit de far de bruch del temps de la prangièra. Què ne pensatz ?
- Òc (Lily)
- Ne podèm far una lei ? (Ieu)

Capejada.

- Disèm que : quand fasèm prangièra, desrevelham pas las copinas ? Tot lo monde es d'acòrdi. (Disi los pichons noms de cadun que dison de òc o de non. Tot lo monde es favorable a la lei.) Farem una fòta pel panèl de las leis. Podem passar Lily ?
- Òc (Lily)
- Qualqu'un a quicòm a dire sus la classa ? (Ieu)

Degun respond pas

- Ai una proposicion. Quand fasèm la data ganham un molin (moneda de la classa). Sètz d'acòrdi ? (Disi los pichons noms de cadun que dison de òc o de non. Tot lo monde es favorable a la proposicion) Alara farem atal.
- [...]
- Tòrni legir las decisions [...]. Clavi lo conselh del 6 abrial de 2012.

Analisa del conselh :

Aprèp lo periòde paure del mes de genièr, remarqui que los conselhs venon de mai en mai rics. Una capitada per aquel conselh : Lily qu'es arribada en genièr expausa un problema ligat a la classa al moment del conselh. Es la mai pichona que fa la remarca e las doas mai grandas que l'acceptan. Lo conselh ten aquí dos ròtles: gestion del conflicte dirèct e inscripcion d'una lei aprèp lo vòte. Obsèrvi que la noción de vòte es en construcció : los mainatges an compres que caliá balhar son vejaire sus la question pausada mas espèran

encara l'emonciat de lor nom per o far. Pas de vòte collectiu coma l'ai observat dins de classas de grands. Una de las rasons pòt èsser torna mai aquel egocentrisme que definís d'un biais important lor personalitat

5.3 Autres moments revelators de la mesa en plaça del grop classa

Lo conselh es en granda partida l'institucion que crea lo grop classa. Mas d'autres moments de la vida escolara marcan tanben l'inscripcion dels mainatges dins lo grop.

5.3.1 Lo qué de nòu

Del temps del «qué de nòu ?» los mainatges prenon la paraula per contar als autres un moment de sa vida, un istòria inventada... En debuta d'annada ensajavi de pausar de questions sul raconte de l'enfant. Demandavi se qualqu'un aviá de questions. Es al mes de març qu'una pichona demandèt a una autra :

- Èra plan ?

Primièra question que ne fa venir d'autras :

- Ont èra ?
- Ambe cal ?

Es la pròva que lo messatge es entendut pel grop. L'institucion «Qué de nòu ?» fonciona. Los mainatges sabon que quand prenon la paraula los autres escotan, ensajan de se questionar, respèctan la paraula de l'autre. Los mainatges interagisson : la dinamica sociala del grop es en camin, la paraula de l'autre es portaira de sens e d'interés. Per René Laffitte es «una occasion de se sentir pas mai sol al mond, e de còps, de partejar quicòm de pesuc al grop.⁴⁵» Pòdi dire qu'en pichona seccion, los escolans començan a se socializar.

5.3.2 L'encontre amb los correspondents

Un moment fòrt de la vida de la classa es lo rescontro amb los correspondents. Al mes de febrièr, foguèrem convidats al carnaval de l'escola de Pamiàs. Es al primièr contacte amb d'autres mainatges qu'ai vist que los dròlles fasián partida d'un grop. L'apertenéncia es un fenomèn definit per Boucher e Morose en 1990 coma « lo fait de se sentir util al grop e solidari dels autres. D'ont mai una persona a un fòrt sentit

⁴⁵LAFFITTE René et le groupe Vers la Pédagogie Institutionnelle, *Mémento de Pédagogie institutionnelle, Faire de la classe un milieu éducatif*, 2ème édition, Matrice, 1999, p106

d'apertenéncia a un grop d'ont mai a tendéncia a adoptar las valors, las nòrmas e las règles de conduita del grop»⁴⁶.

Quand sèm arribadas dins l'escòla dels correspondents, lo jorn del carnaval, los escolans se son amassats. Ai identificat la dificultat d'anar cap als autres. Lo grop èra format e l'arribada dins un autra luòc amb d'autres mainatges aviá ressarrat los ligams entre los escolans de ma classa.

5.3.3 Las sortidas fòra l'escòla

Coma èra previst dins lo projècte d'escòla, mantunas sortidas foguèron programadas. La tota primièra se faguèt en novembre a la bòria.(Annexe 15) Los escolans prenguèron lor saqueta e partiguèrem descobrir las bèstias, las diferentas plantacions, la vida de la bòria. La sortida permet una cèrta libertat qu'avèm pas en classa : changement d'emplèc del temps, cap de paret, cap de lei marcada. Mas quitament se sèm fòra la classa, la libertat es possibla se cadun respècta las consignas e se ganha l'autonomia.

Ai poscut identificar, coma lo ditz Patrici Baccou, que sortir «es un biais de veire se lo grop existís vertadièrament». Per aquò far me soi faita acompanhar per una persona que los mainatges coneissián pas. Abans de partir ai explicat lo debanament de la jornada als pichons. La jornada foguèt agradiva, mas lo comportament dels mainatges foguèt dificil. Manca de respècte de las consignas, espandiment dels mainatges,... Un bilanç balançat. Los mainatges son pichons, me cal aprigondir lo travalh sul respècte de las règles de vida fòra l'escòla.

En comparason, la darrièra sortida de l'annada foguèt una capitada tant dins la descobèrta dels mainatges coma dins lo respècte de las règles. Prenguèrem lo tren, lo metrò, per anar visitar Tolosa. Avèm aprestat lo viatge mantunes jorns abans. Explicacions, descripcions, verificacion de las coneissenças de las leis fòra l'escòla. Amb mai d'informacion e una experiéncia de sortida del grop, la jornada se passèt dins un ambient favorable tant pels aprendissatges coma per la coesion del grop.

5.3.4 La fotografia de classa

La fotografia de classa es la representacion del subjècte, l'escolan, dins lo grop classa. La fotografia es un simbòl de l'annada escolara. Los parents crompan aquela

⁴⁶ BOUCHER, L.-P., MOROSE, J, Responsabilisation et appartenance : la dynamique d'un projet éducatif. Revue des sciences de l'éducation, vol.16, no.3, 1990, p.417.

fotografia per se sovenir, gardar una marca del passatge de l'enfant dins un grop. La causida de la fotografia es una vertadièra ceremonia. La fotografia de classa afortís l'integracion del grop. Ela solemnisa un moment de vida ont lo grop afirma son unitat. Aquel rite escolar se faguèt pas qu'en junh. Benlèu qu'es lo moment ont lo grop classa foguèt vertadièrament establit.

5.4 Mon sentit fàcia a la vida de classa e d'escòla.

Ensenhar en Calandreta es aver lo sens de l'equilibre. Dos senses, per ieu, d'equilibre :

- Èsser equilibrar : es a dire èsser plan dins son cap tant dins los objectius que devèm tene coma al nivèl psicologic. Cal aver una capacitat a gerir los eveniments e los accidents inerents a la creacion e al funcionament de l'escòla.
- Èsser equilibriste : l'equilibriste evoluís dins l'estabilitat, èsser conscient del risc de casuda e saupre que lo bon camin es estrech.

Ai tengut la bara professionala mas ai degut sovent tornar explicar als parents lo funcionar de Calandreta. Cal aver una coneissença dels ròtles e de las accions de cadun : los parents an un ròtle dins l'organisacion de l'escòla mas an pas de ròtle dins lo temps pedagogic. Es lo regent que ten la clau de l'ensenhamant e de las causidas pedagogicas. Es una basa prigonda per l'estabilitat de l'escòla.

Me calguèt jonglar entre lo temps de la classa e los cambiaments administratius. Una setmana aprèp la declaracion oficiala de dubertura, un fuòc dins un apartament al dessús de l'escòla nos fòrça a mudar. Lo conse nos aculha dins una sala dins l'ostal de la

comuna lo temps de cercar un local novèl. E tot es a recomençar. Cal tornar far los papiers de declaracion. Novèl local, novèla comission de seguretat, mandadís de las declaracions de cambiament d'adreiça... Alara que pensam èsser dins la rotina los eveniments nos constrenhián a se mobilizar.

Foguèri pas soleta dins l'aventura. Calandreta es una escòla associativa, totes las personas engatjadas dins lo projècte an balhat de lor temps per efectuar de tacaas. Las comissions : comunicacion, cerca de local, organizacion del temps peri-escolar... faguèron de bon travalh. E es amassa dins una democracia participativa qu'avèm far evoluir las causas.

Foguèri ajudada tanben d'una part per la federacion e de autre part pels collègas. Lo protocòl d'acompanhament pedagogic amb d'autras regentes de classas unencas bailejat per Maria-Pèira Vernhièiras, mes en plaça per la federacion de las Calandretas de Miègjorn Pirenèus m'ajudèt e me sostenguèt. M'agradèt de poder discutir ambe las autres dins la meteissa situacion que ieu. L'experiéncia de Maria-Pèira respondèt a mas questions e mon lagui. Aqueles acampaments me balhèron un sentit d'èsser pas sola mas dins una còla pedagogica. Los dos temps (temps sus la classa e temps per las questions cap a la Federacion) m'an fait mestièr. Sovent, los escarts cap a l'òrdre del jorn foguèron de bon discutir e es aquí que vesèm lo besonh de s'acampar. A cada recampament, aviái de questions cap a la classa, a l'organizacion de l'escòla... La disponibilitat de las personas, per respondre a las questions per mel, telefòn o en visita, de responsas precisas, utilas e rapidas, lo vejaire sus la classa, suls projèctes de classa e d'escòla e tanben l'agach positiu sul travalh fait foguèron per ieu d'una ajuda vertadièra.

Las personas qu'encontrèri en formacion (tantes los regents que me prenguèron en estagi, los autres estagiaris de ma formacion coma los formators) m'ajudèron a prene de recuol sus ma pratica. Ai pogut demandar de causas praticas coma quina es l'obligacion de vaccinacion, quantes te temps pren l'ajuda personalisada, cossí fau per aver dreit de votar al moment dels conselhs d'administracion vist que soi pas una associativa... Me soi pogut apejar tanben sus ma collèga de Pamiàs amb cal fau la correspondéncia escolara.

En debuta d'annada m'èri marcada a la formacion cap d'establiment (annèxa 16). Lo formator faguèt un travalh exaustiu sus las responsabilitats del cap d'establiment.

Es demercé a aquel molon d'ensenhament dels autres que posquèri capitlar aquela

aventura. Mas cal pas oblidar las tres pichonas de la debuta de l'an. Foguèt per elas una descobèrta de totes los instants. En tant que regenta, aquela pichòta còla s'es lèu mesa en plaça. Lor fisança, la qualitat de l'escota, lo climat de seguretat qu'èra installat dins la classa permetèt de daissar la paraula liura. Las condicions per analisar lo viscut èran de las bonas. Pas de besonh de far parlar, los escolans disián lors besonhs, lors emocions long dels moments d'escola. Los aprendissatges foguèron aquesits. Lo plaser d'èsser amassa, de trabalhar sus de projectes, foguèron per ieu una capitada de las bèlas. L'enveja èra de cada costat.

6 Conclusion

La problematica de partença èra de crear una escòla e una classa ambe de dròlles qu'an pas de viscut escolar. Una escòla sens grands per traçar lo camin. Per aquò far, ai utilizat la pedagogia institucionala per aprene la vida e lo mestier d'escolan. En fin d'annada podèm bilançar lo camin dels escolans. Cada mainatge pren sa plaça dins lo grop tot en saupre qu'es un grop pichon. A cada novèl arribant, lo grop foguèt destrantalhat mas aprèp un temps d'adaptacion, adoptèt los novèls e los novèls adoptèron lo grop.

Los mainatges s'adaptan a la classa cooperativa. Fernand Oury⁴⁷ « Parla d'adaptacion activa d'un èsser vivent a un mitan novèl ; çaqueù, mai un èsser es vivent, mai reagís. Adaptacion activa, lo contrari d'acceptacion resignada. La resisténcia passiva, la contra ataca, l'esquive, la mesa a distància e l'umor pòdon èsser, coma la simpatia e la dubertura, de formas d'adaptacion pertinentas e eficaças. »

De mon costat, soi solaçada de veire que ma «micrò-escòla» fonciona. Lo desfis de l'efectiu (plan magre a la dintrada) es estat relevat : las diferentes visitas (Paissèls ajudaires, coordinatritz de las classas unencas de Miègjorn Pirenèus...) confirmen la capitada de la constitucion d'un grop classa e d'una vertadièra cooperacion.

La tòca primièra del projècte pedagogic qu'èra de dubrir l'escòla cap al vilatge permetèt d'aver una visibilitat dels mainatges de l'escòla cap als autres e dels autres cap a l'escòla. La transparéncia volguda (difusion del projècte dins lo vilatge, encontres amb los estajants, partenariat amb la comuna) s'es mostrada una ajuda a la capitada del projècte.

En un an, doas mudanças, doas vistas del conselhièr pedagogic, organisacion de las jornadas pòrtas dubèrtas, fèsta de l'escòla, cambiament 3 còps de president d'associacion e de burèu, 3 amassadas generalas... Los desfises tant administratius coma pedagogics son pas acabats mas la dintrada 2012-2013 s'aprèsta plan. Inscripcion d'un desenat de mainatges per setembre. Un còla de parents que ven mai bèla.

Aquel memòri conta l'istòria particulara d'una dubertura d'escòla. Es pas qu'una descripcion e una analisa de la situacion singulara de la Calandreta de Senta Gabèla mas la federacion de las Calandretas de Miègjorn Pirenèus vòl contunhar de trabalhar sus aquel document que pòt ajudar los regents e los parents voluntaris a dubrir una escòla. Mon trabalh se vòl un vademecum administratiu a destinacion dels collègas. Es tanben lo testimoniatge que la cooperacion, per tan importanta que siá dins la formacion d'un grop

---

⁴⁷ OURY Fernand, POCHET Catherine, "Qui c'est le conseil ?" Vauchrétien, Matrice, 1997, p397

classa, constituís una de las fondacions bèlas del camin administratiu e de las relacions entre totes los partenaris de l'aventura Calandreta. Espèri que la lectura d'aquela naissença e espeliment de l'escola de Senta Gabèla poirà ajudar totes los que se vòlon lançar. Es aital que considèri la vertadièra cooperacion : un engatjament personal al servici dels autres.

7 Bibliografia

- BALLION, R. « L'enseignement privé : un enseignement « sur mesure » ? Revue Française de Sociologie, 1980, p 203-231.
- Bulletin Officiel n°3 19 juin 2008 Horaires et programmes d'enseignement de l'école primaire, Paris, Ministère de l'éducation nationale, 2008 40 p
- BORDALLO Isabelle, GINESTET Jean-Paul, «Pour une pédagogie de projet», Hachette Education, Paris, 1993, 191 p
- BOUCHER, L.-P., MOROSE, J, « Responsabilisation et appartenance : la dynamique d'un projet éducatif ». Revue des sciences de l'éducation, vol.16, no.3,1990,431p.
- CHALON, Liliane, PITON Marie Devenir Élève : Un Enjeu Pour La Maternelle, CRDP d'Amiens 2012
- DALAGALIAN, Gilbert, *Enfances plurilingues* , Paris : L'Harmattan, 2000
- DE VECCHI Gérard et GIORDAN André, « L'enseignement scientifique à l'école: comment faire pour que ça marche?» Z'Edition, coll. Guides pratiques, Nice, 1991, 205p.
- DURKHEIM.Emile , *Les règles de la méthode sociologique*, Paris, Flammarion, 1988
- DUVERGER, *L'enseignement En Classe Bilingue*. Hachette. 2005
- FELOUZIS Georges, PERROTON Joëlle *Enseigner dans le privé et le public en France. Une analyse comparative. Revue française de pédagogie*, Recherches en éducation 2011 177p
- FREINET, Célestin, *Les dits de Mathieu*, Paris Delachaux et Niestlé 5èna édition, 1978, 167 p.
- FREINET Célestin, «*Les techniques Freinet de l'école moderne*», Carnet de pédagogie pratique, Paris, 1964, 143p.
- HOFFMANS-GOSSET M. Agnès, *Apprendre l'autonomie, apprendre la socialisation*, Edition Chronique sociale, Lyon, 1987,- p43

- IMBERT Francis, *Vocabulaire pour la pédagogie institutionnelle*, édition Matrice, Vigneux, p 236.
- LAFFITTE René et le groupe Vers la Pédagogie Institutionnelle, *Mémento de Pédagogie institutionnelle, Faire de la classe un milieu éducatif*, 2ème édition, Matrice, 1999, 386p
- LAFFITTE René, groupe VPI, *Essais de pédagogie institutionnelle. L'école, un lieu de recours possible pour l'enfant et ses parents*, Champ social éditions, Nîmes, 2006, 432p
- MARTEAU Annick, *La pédagogie institutionnelle en maternelle*, Cognac, 1988
- MARTINET André, *Eléments de linguistique générale*, Payot, 1975
- MAUREL Christian, *Éducation populaire et puissance d'agir. Les processus culturels de l'émancipation*, L'Harmattan, 2010
- MAUVAIS Patrick, *Socialisation précoce et accueil du très jeune enfant en collectivité*, Devenir 3/2003 (Vol. 15), 288.p
- MAZALTO, Maurice, *Diriger un établissement scolaire: l'éducation nouvelle au quotidien*. Editions L'Harmattan 2002
- Ministère Education Nationale, *Le projet d'école*, CNDP, Hachette Ecoles, 1992, ISBN : 2 01 019188 9.
- OURY Fernand, POHET Catherine, "Qui c'est le conseil ?" Vauchrétien, Matrice, 1997, 430p
- OURY Fernand, VASQUEZ Aïda, *Vers une pédagogie institutionnelle ?*, Vigneux, Matrice 1998, 288 p
- PAIN Jacques, *Fernand Oury et la pédagogie institutionnelle*
- POUCET Bruno, *L'enseignement privé en France Collection 1st edition Que sais-je ? PRESSES UNIVERSITAIRES DE FRANCE – PUF. 2012*

- ROBIN Isabelle et AVPI-F.Oury *La P.I. en maternelle**La Pédagogie institutionnelle en maternelle un peu, beaucoup, très beaucoup ...* Matrice Champ Social, 250p
- ROUSSEAU J.-J. *Émile, ou, De l'éducation.* [s.l.] : Flammarion, 1999. 628 p
- SAINT-DO, Yves de, HENRY Marie-Ange, POINTEREAU Donatelle *Le Rôle Pédagogique Du Chef D'établissement : Défis D'aujourd'hui : De La Théorie à La Pratique.* 4e édition. Berger-Levrault 2006